Alehög

Hus och härdar från romersk järnålder

MIKAEL NORDSTRÖM

Arkeologisk slutundersökning

Alehög

– hus och härdar från romersk järnålder

Fornlämning 152
Norra Ljunga socken i Sävsjö kommun
Jönköpings län

JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM
Kulturmiljö, arkeologi
Arkeologisk rapport 2004:56

Mikael Nordström

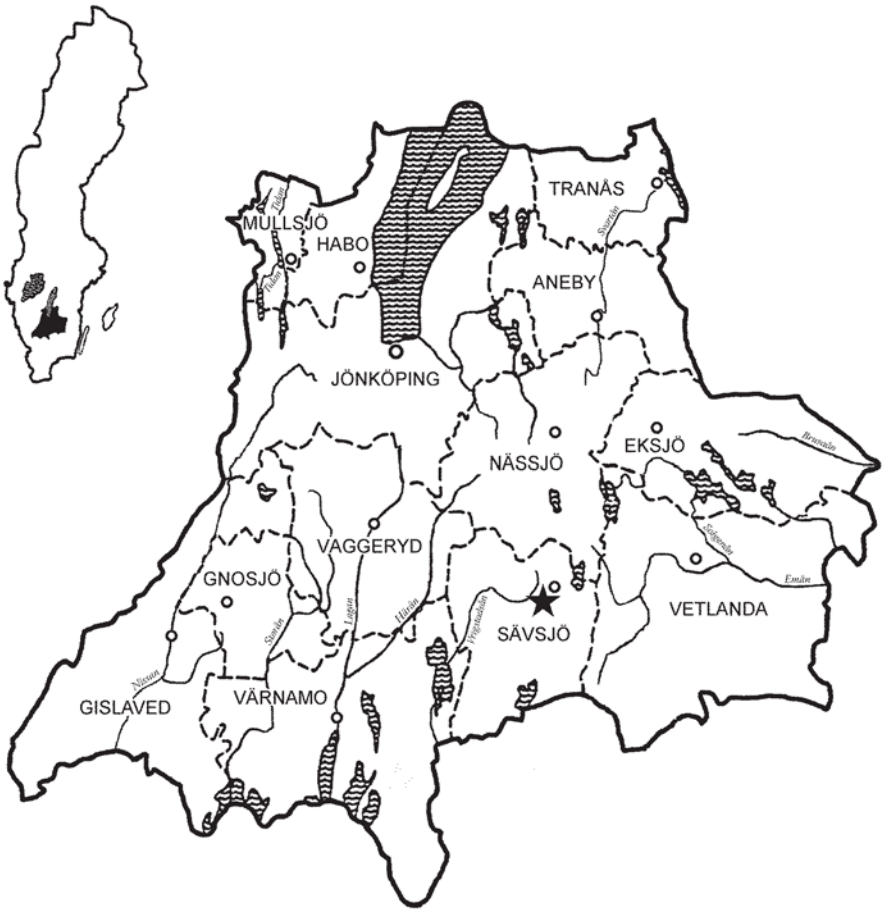

Omslagsbild: pollenkorn från stolphål nr A9, foto Göran Sandstedt

Rapport: Mikael Nordström
Grafisk design: Anders Gutehall/Anna Stålhammar Lorentzi
Omslag: Anna Stålhammar Lorentzi
Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping. Tel: 036-30 18 00
E-post: info@jkpglm.se
Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor är återgivna enligt tillstånd
Ur allmänt kartmaterial från Lantmäteriet. Medgivande 94.0133

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2005. ISSN: 0349-7887-50
Tryck: Tabergs Tryckeri, Taberg 2005

Innehåll

Inledning 5
Målsättning och metod 5
Topografi 6
Fornlämningar och kulturmiljö 7
Tidigare undersökningar 9
Resultat 10
Beskrivning av anläggningarna 10
Ett järnåldershus 12
Datering 15
Fynd 19
Fosfatanalys 19
Makrofossilanalys 19
Sammanfattning 20
Tekniska och administrativa uppgifter 21
Referenser 22
Tryckta källor 22
Övriga källor 23
Arkiv 23
Kartunderlag 23

Bilagor

Bilaga 1. Anläggningsplan
Bilaga 2. Anläggningsbeskrivningar
Bilaga 3. Fyndlista
Bilaga 4. Äldre kartmaterial
Bilaga 5. Miljöarkeologisk analys

Figurer

Figur 1. Utdrag ur Blå kartan 63 Nässjö, skala 1:100 000. 4
Figur 2. Vy över undersökningsområdet 5
Figur 3. Områdesöversikt. Utdrag ur digitala fastighetskartan med undersökningsområdet markerat 6
Figur 4. Utdrag ur generalstabskartan 7
Figur 5. Matjordsavbaning med grävmaskin i april 1995 10
Figur 6. Anläggningsplan 11
Figur 7. Härdar i plan 12
Figur 8. Undersökning av en härd 12
Figur 9. Plan över husområdet 13
Figur 10. Huset sett från NV. Stolphålen markerade med röda käppar 14
Figur 11. Stolpkonstruktion i ett hus 14
Figur 12. Stolphålsrad III 15
Figur 13. ^{14}C-daterade anläggningar 15
Figur 14. Tabell över ^{14}C-dateringar 15
Figur 15. Att bygga ett hus 16
Figur 16. Vy över husområdet 16
Figur 17. Planer över tre järnåldershus 17
Figur 18. Stolphål i plan och profil 18
Figur 19. Resultat av fosfatkarteringen 19
Figur 20. Fördelning av tagna makrofossilprover 20

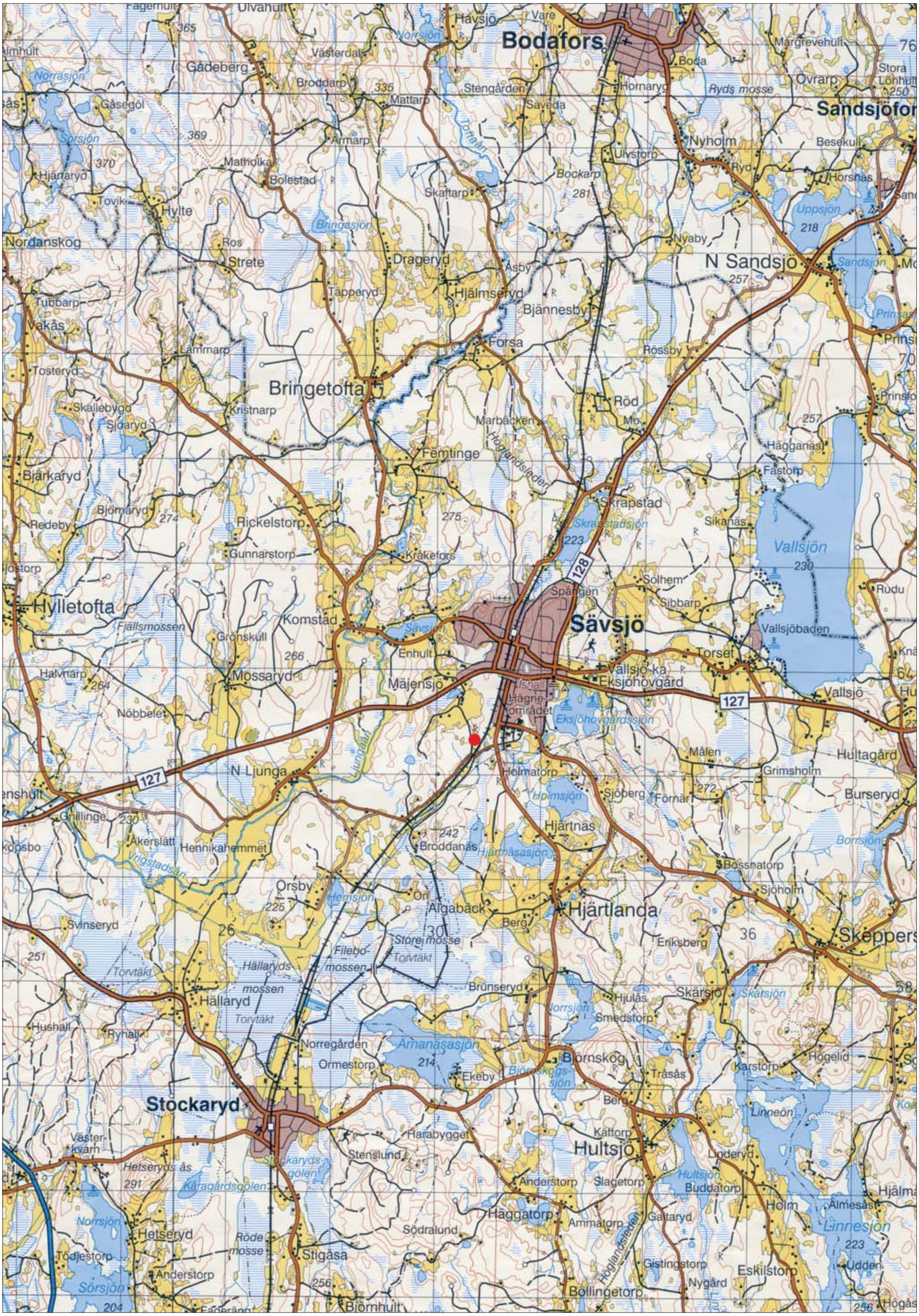

Figur 1. Utdrag ur Blå kartan 63 Nässjö. Undersökningsplatsen markerad med röd prick. Skala 1:100 000.

Inledning

Med anledning av planerad ny väg med planfri korsning över järnvägssträckan Nässjö–Alvesta, söder om Sävsjö, genomförde Jönköpings läns museum en arkeologisk undersökning av en järnåldersboplats. Undersökningen pågick under tiden 18 april–9 maj 1995. Undersökningen var beställd av Vägverket, Region Sydöst. Den planerade nya vägsträckningen, inklusive bron, omfattade en ca 800 meter lång och 15–40 meter bred korridor. Undersökningsområdet var beläget på fastigheten Mejensjö stg 838 i Norra Ljunga socken, Sävsjö kommun. Undersökningen hade föregåtts av en förundersökning (Jönköpings läns museum rapport 1994:32) och dessförinnan en arkeologisk utredning (Jönköpings läns museum rapport 1994:29) och utfördes enligt länsstyrelsens beslut dnr 220-1487-95. Fält- och rapportansvarig var Mikael Nordström.

Mars 1999
Mikael Nordström

Målsättning och metod

En av målsättningarna med undersökningen var att försöka avgöra huruvida de vid utredning och förundersökning påträffade anläggningarna ingick i ett större boplatskomplex med ytterligare härdar och stolphål etcetera med förhoppning om att kunna belägga en eller flera huskonstruktioner. Tidigare har endast ett fåtal förhistoriska huslämningar i Jönköpings län undersökts. Därför är den nyupptäckta fornlämningen av stort arkeologiskt intresse för kunskapen om länets förhistoriska boplatser ifråga om huskonstruktioner, topografiskt läge, kronologi med mera.

I samband med förundersökningen provgrävdes matjorden i syfte att kontrollera fyndpotentialen. Åtta kvadratmeter genomgrävdes. En bit förslaggad lera och en bit flinta samt tegel framkom. Utifrån det ringa fyndmaterialet beslutades att någon ytterligare genomsökning av matjorden inte skulle göras. Alltså avlägsnades matjorden och därefter undersöktes anläggningarna på sed-

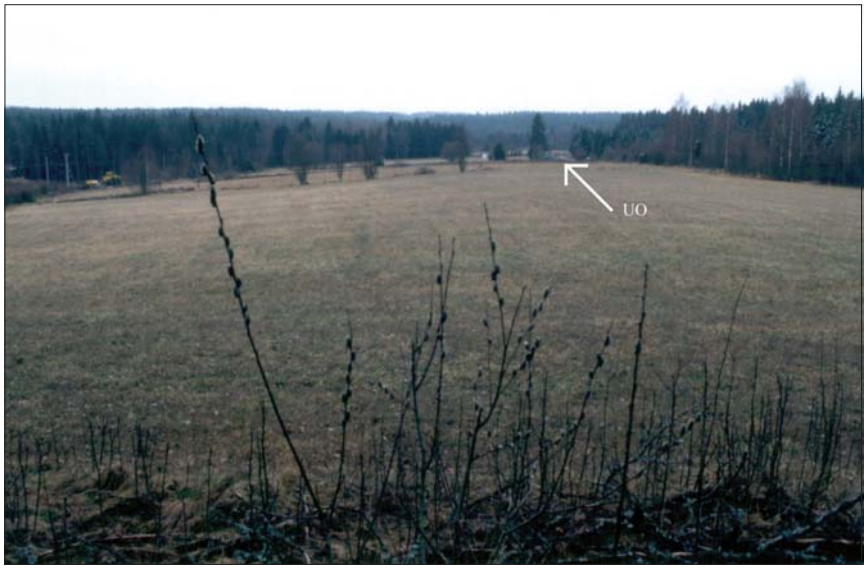

Figur 2. Vy norrifrån över undersökningsområdet och närmiljön. Foto Mikael Nordström.

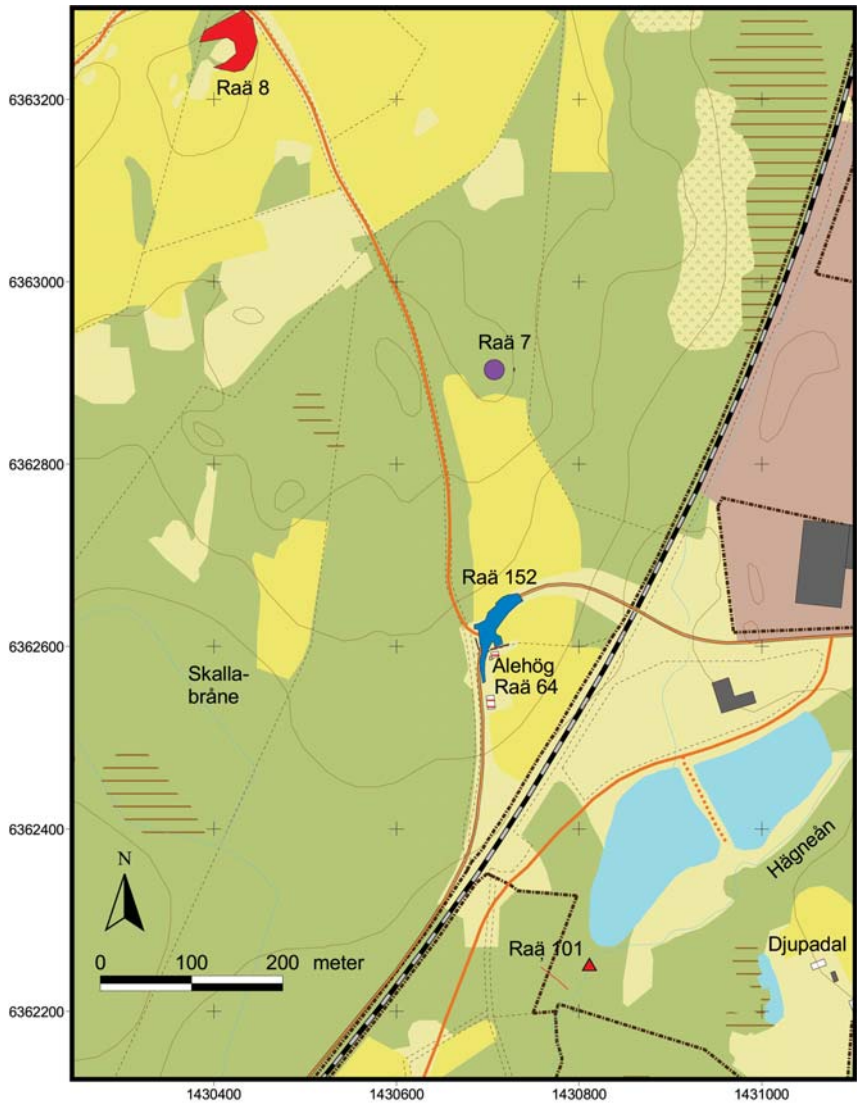

Figur 3. Områdesöversikt. Fornlämning Raä 152 markerar platsen för den aktuella undersökningen och Raä 64 är torplämningen Alehög. Raä 8 är ett gravfält bestående av 25 högar och stensättningar, vilket sannolikt kan dateras till yngre järnålder. Raä 7 är ett röse, ca 18 meter i diameter och 1,5 meter högt, och Raä 101 markerar platsen för en hålväg samt en sten med namn och tradition – Alehögs sten.

vanligt sätt, dvs. de rensades fram i ytan och halverades, varefter tvärsnittet dokumenterades. Anläggningarna ritades och fotograferades fortlöpande. I förekommande fall togs prover för makrofossilanalys och ^{14}C-datering.

Topografi

Undersökningsområdet var beläget strax sydväst om Sävsjö samhälle inte långt från den plats där de tre socknarna Vallsjö, Hjärtlanda och Norra Ljunga möts, men inom den sistnämndas sockengräns (Fig.1). Terrängen utgjordes av höglänt åkermark på krönet av en östsluttning, där nivån över havet låg runt 230 meter. Hundra meter åt öster vidtog lägre liggande ängs- och skogsmark på nivåer runt 220 meter över havet. I väster tog skogsmark vid. Socknen i stort karakteriseras av kuperad skogsmark med inslag av mindre sjöar och mossar. Berggrunden domineras i området av granit och de lösa jordarterna av moräner. Inom undersökningsområdet var moränen siltig.

Fornlämningar och kulturmiljö

Enligt det äldre kartmaterialet har större delen av undersökningsområdet varit uppodlat sedan åtminstone början av 1800-talet. Marken har tillhört Mejensjö Storgård och i kanten av undersökningsområdet har soldattorpet Alehög legat. På storskifteskartan från 1807 utgjordes torpet av två byggnader och i Laga skifteskartan från 1892 av fyra hus. Vid undersökningstillfället dokumenterades en husgrund med spismursrest och en större stengrund till en ekonomibyggnad samt en brunn. Senare uppodling har sannolikt raserat de andra huslämningarna. Torplämningarna berördes endast marginellt av vägbygget. Lantmäterihandlingarna finns redovisade i utredningsrapporten (Nordström 1994a, se även bilaga 4). Enligt uppgifter lämnade av Elna Nilsson, Sävsjö, är torpet omnämnt redan i Norra Ljunga sockens äldsta husförhörslängd från 1730 och kan förmodligen knytas samman med etablerandet av indelningsverket. Torpstugan revs 1920, men byggnadsmaterialet återanvändes delvis vid uppförandet av en villa inne i Sävsjö samhälle (Nilsson 1996).

Norra Ljunga, Vallsjö och Hjärtlanda socknar uppvisar en rik och varierad fornlämningsbild, med lämningar från yngre stenålder och framåt. Det finns uppgifter om ett 50-tal föremål från yngre stenålder, ca 4000–1800 f.Kr., av typen trindyxor, tjocknackiga flintyxor och grönstensyxor, enkla skafthålsyxor, flintdolkar och skrapor av flinta. En eller möjligen två hällkistor finns registrerade i N Ljunga socken (Lönnberg 1947:52f; Löthman 1990:106ff; Nordenskjöld 1922:8ff).

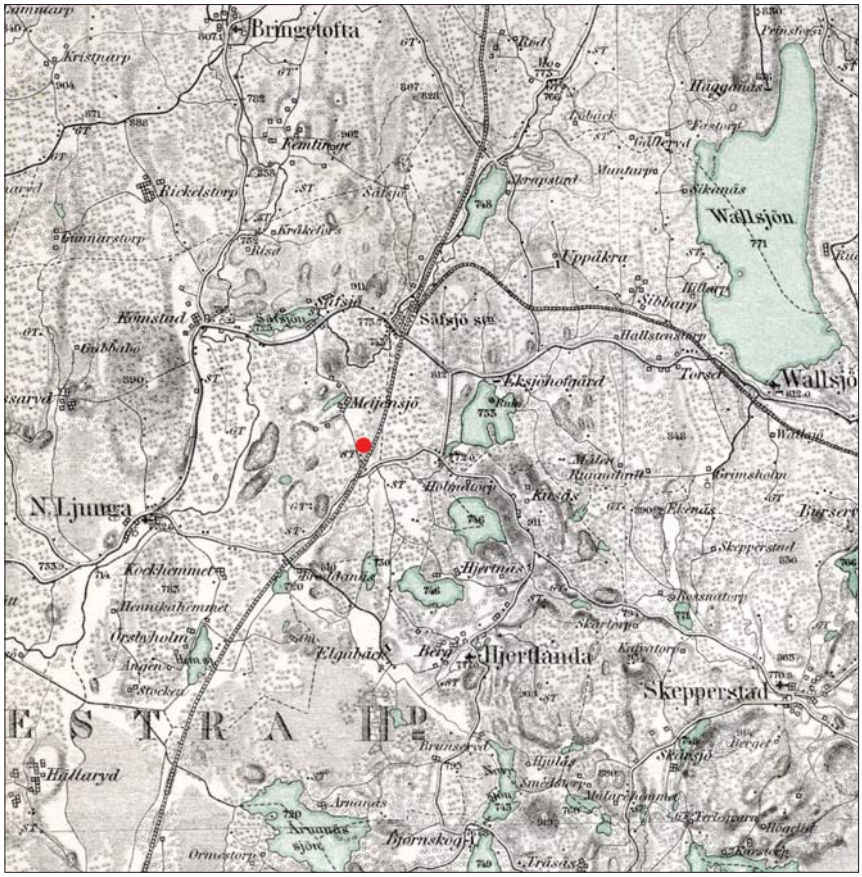

Figur 4. Utdrag ur generalstabskartan upprättad i slutet av 1800-talet. Undersökningsplatsen markerad med en röd prick.

Av de fasta fornlämningarna kan sannolikt ett 50-tal större rösen och 7 högar knytas till bronsåldern, ca 1800–500 f.Kr. (Löthman 1987:109). Två bronsåldersfynd finns antecknade från trakten. Vid torpet Nyholm under Hillarp i Vallsjö socken påträffades 1883 en ca 30 cm lång hullingförsedd spjutspets i brons när man grävde runt en större sten. Fyndet hade emellertid förkommit redan vid Nordenskjölds besök 1885 (Nordenskjöld 1922:29). Det andra fyndet är en avsatsyxa i brons som härrör från Bjännesby i Vallsjö socken (fornl 86; tidigare N Sandsjö socken; inventarienr LUHM 26400; Oldeberg 1974:nr 1829).

Från järnåldern, ca 500 f.Kr.–1050 e.Kr., finns 22 gravfält med totalt 761 registrerade gravar. Bara ett av gravfälten består av järnålderns äldre gravformer (ca 0–600 e.Kr.), såsom resta stenar, domarringar och kvadratiska stensättningar. Av de äldre gravformerna finns totalt bara 68 stycken. Övriga 693 gravar kan sannolikt dateras till järnålderns senare del, ca 600–1050 e.Kr. Två av gravfälten innehåller både äldre och yngre gravtyper (Löthman 1987:107ff och 1988:23ff). Gravarna på de yngre gravfälten utgörs av mindre runda högar och stensättningar. Ibland förekommer även så kallade treuddar, men det är en gravform som också förekommer på gravfält av äldre järnålderstyp. Runda stensättningar som förekommer ensamliggande eller i mindre grupper (1–4 stycken) kan mycket väl tillhöra bronsålder eller äldre järnålder.

Några av gravfälten innehåller gravar av både äldre och yngre karaktär, något som antyder en lång bebyggelsekontinuitet, t.ex. fornlämning nr 50 bestående av 110 registrerade gravar och beläget strax nordost om Norra Ljungas 1100-tals kyrka (Frykman 1981:98).

Vidare kan nämnas två runstenar. Den ena placerad norr om Sävsjön med texten: ”Vråe satte denna sten efter Gunne, sin broder. Han dog i England”. Den andra har stått vid en bro över Ljungaån och den nu fragmentariska stenen har burit texten: ”Tove reste denna sten efter sin fader Vråe, Håkon Jarls stallare” (Frykman 1981:99f; Kinander 1947:55ff).

Av intresse är att i rannsakningarna 1690 omnämns en runsten vid Alehög: ”Wed ale högh är en Runnsten mäd Runska bookstäfwer, men för en tijdh sedan nedfallen i 2 stycken slagen”. Någon runsten är inte känd i området idag, men i Hägneån (tillika sockengräns mellan N Ljunga och Hjärtlanda), ca 300 meter ssv om undersökningsområdet ligger en sten kallad Alehögs sten. Den är närmast kvadratisk, ca 2 x 2 meter stor och 0,4 meter tjock. Den vilar på några mindre stenar ute i åfåran. Vid en besiktning hösten 1998, kunde emellertid konstateras att denna sten inte hade någon runinskrift på någondera sidan. Det finns emellertid ingen anledning att betvivla uppgiften om en runsten vid Alehög, då sagesmannen, pastor Laurentius Ternerus i Vrigstad, i Rannsakningarna i övrigt är trovärdig när det gäller uppgifter om runstenar. Enligt traditionen var detta den gamla vägen från Hjärtlanda till Komstad, via Mejensjö. Här finns också flera hålvägar (fornlämning 101 i Norra Ljunga socken och fornlämning 45 i Hjärtlanda socken) på båda sidor av ån, varför platsen – passagen över ån – också är sannolik för placeringen av en runsten.

Tidigare undersökningar

Norra Ljunga socken

Endast en arkeologisk undersökning har tidigare företagits i Norra Ljunga socken. Vid Örsbyholm undersöktes 1971 ett gravfält (fornl 41) bestående av två stensättningar och sjutton resta eller klumpformade stenar, vilka möjligen var rester av fyra domarringar. Det inre gravskicket utgjordes av fyra eller fem ben/brandgropar. Bland fynden märks skärvorna efter ett ornerat och hankfört keramikkärl och spiralen till en bronsfibula samt fragment av en järnkniv. Gravarna kan utifrån keramiken sannolikt dateras till romersk järnålder – folkvandringstid. Dessutom påträffades 7 kokgropar (Jönköpings läns museum dnr: 281/71, rapport saknas).

Vallsjö socken

Från Vallsjö socken föreligger tre arkeologiska undersökningar. Den första genomfördes 1931 av Holger Arbman. Den tidigare okända fornlämningen (fornl 33) som var belägen invid Eksjöhovgårdssjöns västra strand, utgjordes ”av två eller tre stenflak lagda i rad”. Stensättningen var uppdelad i två större delar, vardera ca 30 meter långa och 10–15 meter breda. Ställvis fanns en tydlig kantkedja. Vid undersökningen dokumenterades sex brandlager och intill de fyra brandlagren i söder fanns ”bautastenar”, vilka Arbman tolkade som att de hade varit resta vid bålplatsen. Bland fynden märks järnknivar, en pilspets, en krampa, ett flertal slaggbitar, brända flintavslag, brända ben samt ett fragment av en enskalig spännbuckla av typ P27. Det senare fyndet daterar gravarna till 800-talet e.Kr. (inventarienr SHM 19678; Arbman 1932:104; Jansson 1985:133, 174 och 182).

I samband med en fornminnesinventering av socknen 1933 undersökte Claes Claesson en treudd på gravfältet vid Skrapstad (fornl 34). Treudden var fylld med ”grovt grus” och begränsad av en tydlig kantkedja. Centralt påträffades ett mycket tunt brandlager av ”omätbar tjocklek” innehållande kol och en mindre mängd fragmenterade brända ben. Ytterligare ett par decimeter under brandlagret framkom en härd (Claesson 1934 nr 2). Gravfältet består idag av totalt av 86 runda högar, 9 runda rösen, 32 runda stensättningar och 9 treuddar. Utifrån gravfältsmiljön kan den undersökta treudden sannolikt dateras till yngre järnålder.

År 1957 undersökte Stig Stenström en kvadratisk stensättning, ca 400 meter SV om gården Runnahult (platsen för stensättningen saknar fornlämningsnummer och är ej registrerad i fornminnesregistret). Stensättningen, som var skadad genom stentäkt, hade 12 meter långa sidor, kantkedja och markerade hörnstenar. I anläggningen påträffades på flera ställen kol- och sotlager, under vilka stenarna delvis var skörbrända. Invid den SÖ stenen hittades i ett sotlager ett böjt bronsbleck och enstaka fragment av brända ben (Stenström 1957; inventarienr JM 18166).

Hjärtlanda socken

Från Hjärtlanda socken finns gravfynd eller uppgift därom från tre platser. I juni 1835 ”undersöktes” en grav vid Hjärtlanda Östergård (troligen fornl 20). Fynden, som består av ett tveeggat svärd, en spjutspets, 7 tveeggade pilar, en kniv, en ”ullsax” med silverinläggning samt brända ben och kol,

sändes till Stockholm där de nu förvaras (SHM 736; Pontén 1835). Från samma gård finns ytterligare ett svärdsfynd inkommet till SHM år 1856 (SHM 2254). Även detta härrörde från en grav; det påträffades enligt uppgift ”vid borttagandet av ett större stenröse”.

På fastigheten Norsborg (fornl 28; ”vid skollärare Lundéns bostad”) påträffades 1904 flera föremål i ett röse. Fyndet, som består av ett tveeggat svärd, en spjutspets, spännen och hyskor, förvaras nu på Jönköpings läns museum (JM 7320). Spjutspetsens holk är försedd med en vacker silverinläggning i ett geometriskt mönster (Småländska vikingavapen 1926:126).

I fornminnesregistret anges att ”undersökningar” eller snarare rovgrävningar företagits i stensättningar vid byn Berg, strax väster om Hjärtlanda kyrka. Enligt uppgift skall man då ha träffat på ”kol, benbitar, lerskärvor, järnfragment, 2 stenbrynen samt ’messingsbitar’, i en tredje hög påträffades en dubbelskalig spännbuckla”. Möjligen kan några av dessa föremål ingå i den samling som såldes till Vitterhetsakademien av Sigge Ulfsparre 1877 och 1884 (SHM 6020 och 7571).

Ytterligare en undersökning har företagits i Hjärtlanda socken. Vid Hjärtnäs Södergård undersökte Jönköpings läns museum, genom Karin Rex, år 1970 en i det närmaste kvadratisk stensättning, ca 10 x 10 meter och 0,4 m hög (fornl 31). Endast kol påträffades i anläggningen (Rex 1970).

Resultat

Beskrivning av anläggningarna

Figur 5. Matjordsavbaning i ett snöigt april 1995. Foto Mikael Nordström.

Något kulturlager kunde inte beläggas inom undersökningsytan. Under ploglagret, som varierade i tjocklek mellan 0,3 och 0,6 meter, vidtog undergrunden i form av siltig morän vari anläggningarna avtecknade sig.

Totalt dokumenterades inom undersökningsytan 137 anläggningar. I den löpande nummerföljden A1 till A180 har följaktligen 43 utgått, då de tolkats som naturbildningar, stenlyft etcetera. Anläggningarna utgjordes av 64 stolphål (varav 23 osäkra), 25 härdar eller härdrester, 44 nedgrävningar samt 5 mörkfärgningar. Av nedgrävningarna och mörkfärgningarna bedömdes 4 vara recenta – A2, A96, A173 och A179.

Endast fyra av anläggningarna (A3, A57, A121 och A144) innehöll fynd av något slag. Fynd påträffades dessutom i ytan och i direkt anslutning till ytterligare tre anläggningar (A86, A90 och A100), där man dock inte med säkerhet kan avgöra om dessa verkligen härrörde från anläggningarna.

Stolphål

Stolphålen varierade i diameter mellan 0,15 och 0,6 meter och i djup mellan 0,06 och 0,36 meter. Tjugotvå av stolphålen var stenskodda med i regel 5 till 10 stenar. Stolphål nr A10 tolkades som sekundärt anlagt i härdresten A3, vilket sannolikt var orsaken till att skoningsstenarna i just detta stolphål var eldpåverkade, dvs. återanvända härdstenar. Femton av stolphålen har med stor sannolikhet kunnat knytas till stolphålsrader, nedan benämnda I, II och III,

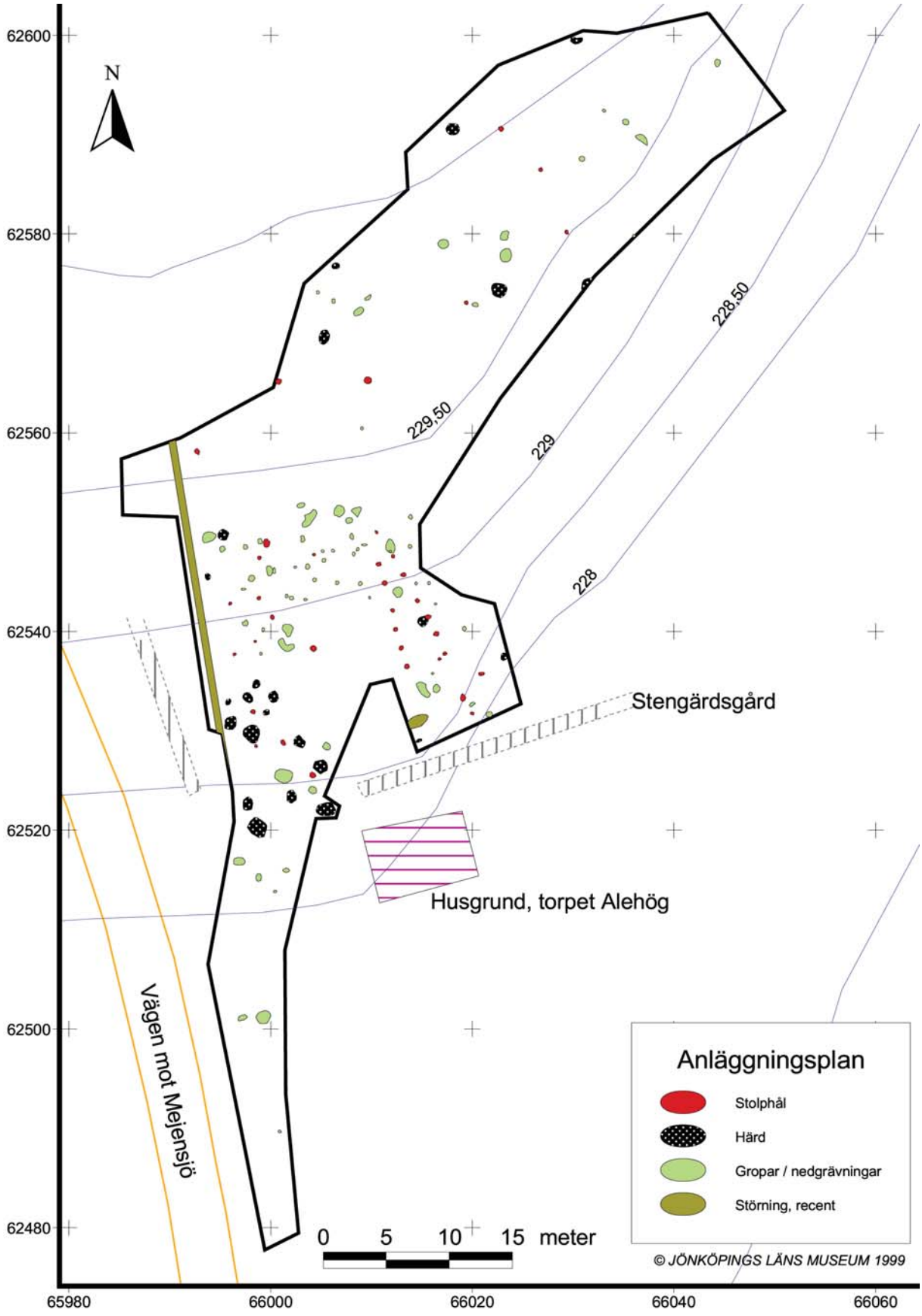

Figur 6. Anläggningsplan. Se även planen i Bilaga 1.

Figur 7. Del av undersökningsområdet sett från SV. I förgrunden syns härdarna A81 och A87. Foto Kristina Jansson.

med 6 (I och II) respektive 3 i varje rad. De flesta av stolphålen ingående i konstruktionerna torde vara att betrakta som stolphålsbottnar, varav samtliga var stenskodda.

Härdar

Härdarna var i regel mycket dåligt bevarade och kunde på vissa ställen endast beläggas som koncentrationer av kol, sot och skärvsten i matjordlagret t.ex. A158 och A142. De bäst bevarade härdarna framkom i undersökningsytans SV del, intill stengärdsgårdarna, där plöjningen uppenbarligen inte gått så djupt. De största härdarna var ca 1,5–1,7 meter stora och de minsta ca 0,4 meter stora. Djupet uppgick som mest till 0,28 meter.

Nedgrävningar/gropar

Nedgrävningarna eller groparna, vilka uppgick till 44 stycken, varierade i diameter mellan 0,15 och 1,5 meter och i djup mellan 0,08 och 0,33 meter. Två av nedgrävningarna, A57 och A121, innehöll fynd av ett oidentifierat järnföremål (F9) respektive brända ben (F17) och bränd lera, eventuellt lerklining (F16).

Mörkfärgningar

De fem mörkfärgningarna varierade i diameter mellan 0,20 och 0,75 meter och i djup mellan 0,05 och 0,10 meter.

Ett järnåldershus

Figur 8. Kristina Jansson i färd med att dokumentera härd, A83. Foto Mikael Nordström

Redan vid utredningen framkom åtta stolphål med en inbördes placering som tydde på att de ingick i en huskonstruktion. Dessutom påträffades flera bitar keramik i anslutning till stolphålen (Nordström 1994a).

Vid slutundersökningen kunde två tydliga stolphålsrader dokumenteras inom ovan nämnda yta. De har i texten benämnts rad I och II. Stolphålsraderna I och II divergerade kraftigt – avståndet mellan stolpparet längst i NV var 1,3 meter och i SÖ 3,1 meter – men inte desto mindre placerade i par. I början diskuterades om raderna skulle tolkas som två på varandra följande byggnadsskeden, där huset endast haft en takbärande rad dvs. mittsulekonstruktion. Efter jämförande studier med tidigare undersökta hus kan konstateras att det sannolikt rör sig om ett treskeppigt hus, men där endast den NV halvan är undersökt. Den SÖ delen av huset kvarligger i så fall utanför undersökningsområdet. I ett försök att ”fånga” hela huset utökades schaktet något utanför exploateringsytan, men då vi inte ville göra intrång i stengärdesgården och torpgrunden kunde målsättningen inte fullföljas.

Stolphålsrad I utgjordes av sex stenskodda stolphål (från nordväst mot sydöst: A17, 11, 12, 15, 8 och 7) i NV–SO riktning (380–180 gon). Stolphålens diameter varierade mellan 0,33 och 0,40 meter i diameter och det återstående djupet var 0,12–0,26 meter. Avståndet mellan stolphålen var 1,6–1,7 meter, dock var avståndet mellan A11 och A12 hela 2,3 meter. Stolphålsradens längd var ca 9 meter. I söder borde det ha framkommit ytterligare två stolphål, men dels fanns där en störning i form av en recent nedgrävning, dels kan ytan ha varit hårdare plöjd vilket därmed raderat ut spåren efter stolphålen. Anläggningarna överlag var hårt åtgångna av sena tiders åkerbruk.

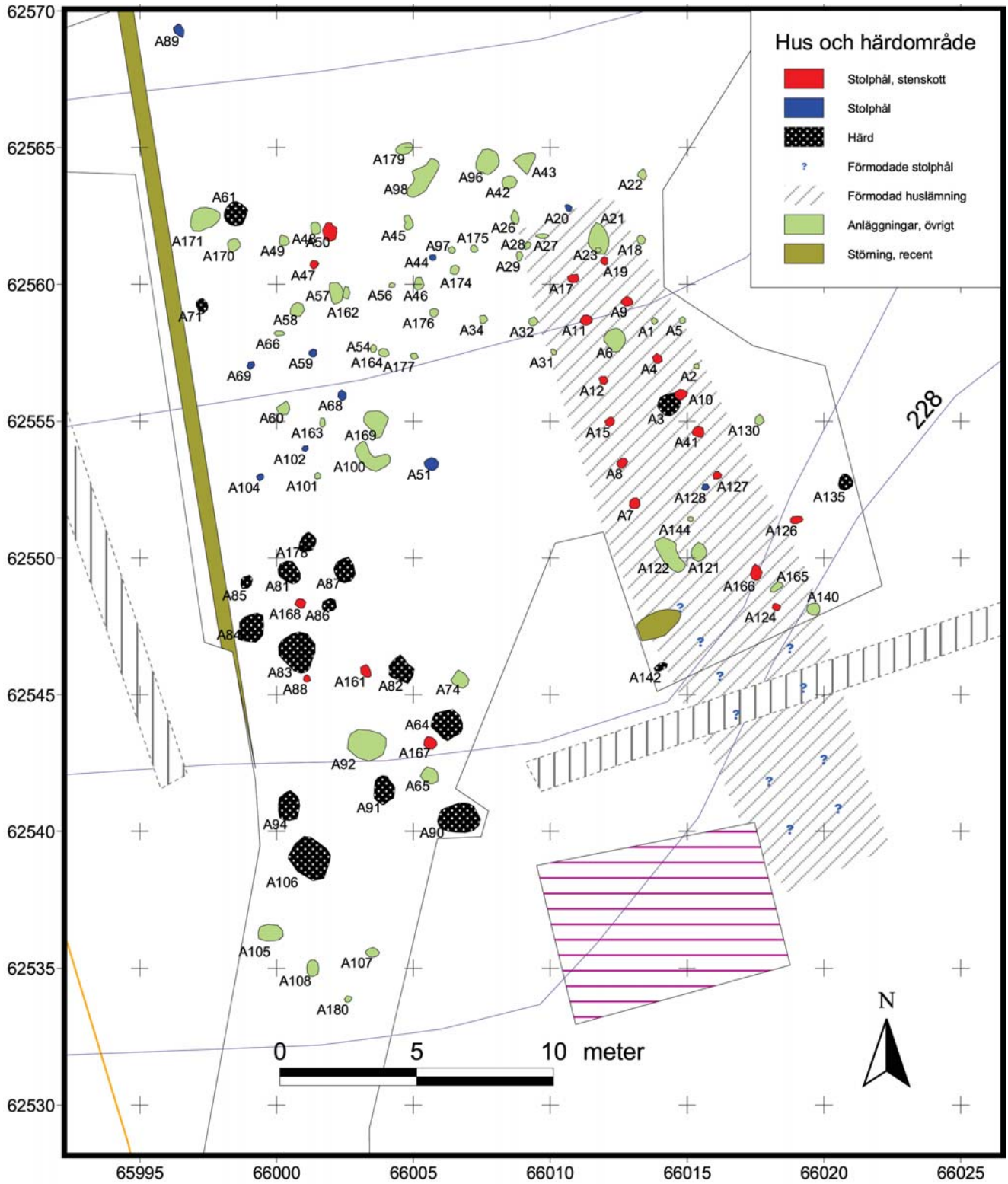

Figur 9. Plan över husområdet.

Figur 10. Huset sett från NV. Pinnarna som markerar stolphålen har rödfärgats i efterhand. Husets södra del kunde inte dokumenteras då den delen fortsatte utanför undersökningsområdet, in under en stengärdsgård. Foto Mikael Nordström.

Stolphålsrad II utgjordes av åtta stenskodda stolphål (från nordväst mot sydöst: A19, 9, 4, 10, 41 och 127 samt 124 och 166) i NV–SO riktning (368–168 gon). Stolphålens diameter varierade mellan 0,25 och 0,60 meter i diameter och det återstående djupet var 0,15–0,27 meter. Avståndet mellan stolphålen var 1,6–1,7 meter, dock var avståndet mellan A9 och A4 2,4 meter och mellan A127 och A166 3,7 meter. Stolphålsradens längd var ca 14 meter.

Stolphålsraderna I och II har tolkats som ingående i en treskeppig huskonstruktion. Sammantaget dokumenterades 14 stolphål, vilket bedömts tillhöra huset och ha takbärande funktion; sex i den västra raden (I) och åtta i den östra (II). Stolpparen i husets NV halva grupperades sig om 2+4 bockar (en bock utgörs av två parallella stolphål). Avståndet mellan bockarna var 1,6–1,7 meter med större avstånd mellan bock 2 och 3 på 2,4 meter. Parstolparna till A166 och A124 i den SÖ delen saknades, vilket sannolikt berodde på bortodling. Avståndet mellan bock nr 6 och den förmodade nr 7 (med A166) var hela 3,4 meter. Som ovan nämnts varierade mittskeppets bredd mellan 1,3 och 3,1 meter med största bredden mot mitten.

I anslutning till huset framkom sex stolphål, vilka möjligen utgjorde väggstolpar; A5, A18, A31, A32, A126, (A130). De var belägna 1,5–2,1 meter ut från de takbärande stolphålsraderna, med största avståndet närmast husets mitt. Husets bredd skulle, om ovanstående antagande är riktigt, ligga mellan 5 och 7,5 meter. Mittskeppet utgjorde ca 41 % av husets bredd, dvs. det var aningen underbalanserat.

Stolphålsrad III, vilken var belägen drygt 10 meter sydväst om huset, utgjordes av tre stenskodda stolphål (från nordväst mot sydöst: A168, 161 och 167) i NV–SO riktning (352–152 gon). Stolphålens diameter varierade mellan 0,35 och 0,45 meter i diameter och det återstående djupet var 0,22–0,28 meter. Radens längd var ca 7,5 meter och avståndet mellan stolphålen var 3,3–3,4 meter. Stolphålens utseende var likartat, detsamma gällde deras fyllning. Hur de ska tolkas är dock oklart – möjligen som en del av ett hus eller kanske hägnad?

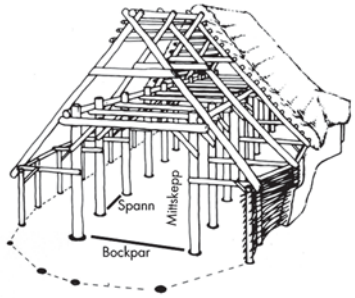

Figur 11. Stolpkonstruktion i ett hus.

Datering

^{14}C-analyser

Från tre anläggningar i anslutning till huset finns ^{14}C-analyserat träkol; från ett stolphål (A19), en nedgrävning (A121) i husets centrala del samt en härd (A3). Stolphålet daterades till 15–240 e.Kr. och nedgrävningen till 180 f.Kr.–370 e.Kr. (kalibrerade värden, 95 % sannolikhet). Härden var troligen äldre än huset. Ett av stolphålen (A10) var anlagt i kanten av härden, (A3), men gränserna mellan de båda anläggningarna var diffusa, så det kan inte med säkerhet avgöras vilken av dem som var äldst. ^{14}C-analysen på träkol från härden gav en samtida eller något yngre datering 154–395 e.Kr. (kalibrerat värde, 95 % sannolikhet). Fyllningen från stolphål och nedgrävningen kan dock tänkas kan ha innehållit äldre boplatsmaterial som sekundärt hamnat i anläggningarna, vilka i så fall skulle kunna vara yngre än de värden ^{14}C-analysen anger. I flera av stolphålen fanns rikligt med förkolnade fröer, bland annat sädeskorn. Från A9 daterades ett förkolnat frö av speltvete, vilket gav en datering till intervallet 160–390 e.Kr. (kalibrerat värde 95 % sannolikhet). En av härdarna (A90), belägen ca 10 m SV om huset, fick en något yngre datering, 395–650 e.Kr. (se fig. 14).

Figur 12. Stolphålsrad III, A167 (i förgrunden), A161 och A168 sedda från SSO. Foto Mikael Nordström.

Typologi

Man har också kunnat se en utveckling av huskonstruktionerna över tiden. Det finns alltså en viss hustypologi, i vilken man kan försöka passa in Alehögshuset.

Beroende på hur husens takkonstruktioner är utformade varierar proportionerna mellan mittskepp och sidoskepp. I ett hus med balanserad takkonstruktion upptar mittskeppet ca 50 % av husets totala bredd. Under de senaste 10–20 åren har kunskapen om förhistoriska huskonstruktioner ökat till följd av de omfattande exploateringsgrävningar som utförts i anslutning till bl.a. vägbyggen. I det material som framkommit har man kunnat se vissa typologiska särdrag som delvis också är kronologiskt betingade.

I ett underbalanserat hus är mittskeppet smalare än i ett balanserat, ofta mindre än 30 % av husets hela bredd. De balanserade husen tycks vara äldre, med datering till bronsålder–tidig romersk järnålder, än de underbalanserade, vilka dateras till romersk järnålder–vikingatid (Herschend 1989:81ff; Tesch 1993:147ff).

Som jämförelse till Alehögshuset skall kort beskrivas två husundersökningar från Visingsö 1995 (Jansson 1995 och 1997) respektive Västerås 1990 (Holm m.fl. 1994).

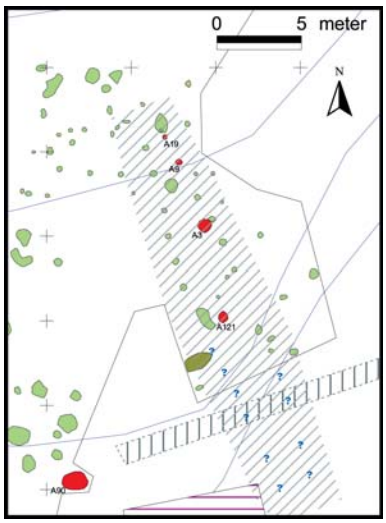

Figur 13. Plan över de anläggningar som ^{14}C-daterats.

Figur 14. Resultat av ^{14}C-analyserna.

Anl nr/prov nr	Lab nr	Material	Kontext	Analys	Datering BP		Kalibr värde ^{14}C-år, 1sigma	Kalibr värde ^{14}C-år, 2sigma
A3, P2	Ua-10162	Träkol	Härd	AMS	1760+/-45		237-353 eKr	154-395 eKr
A9, —	BETA-117164	Förkolnat frö	Stolphål	AMS	1770+/-40		235-340 eKr	160-390 eKr
A19, P3	BETA-83306	Träkol	Stolphål	AMS	1920+/-50		70-160 eKr	15-240 eKr
A90, P15	BETA-83307	Träkol	Härd	Normal	1540+/-70		435-615 eKr	395-650 eKr
A121, P19	BETA-83308	Träkol	Nedgrävn.	Utökad tid	1930+/-110		35 fKr-225 eKr	180 fKr-370 eKr

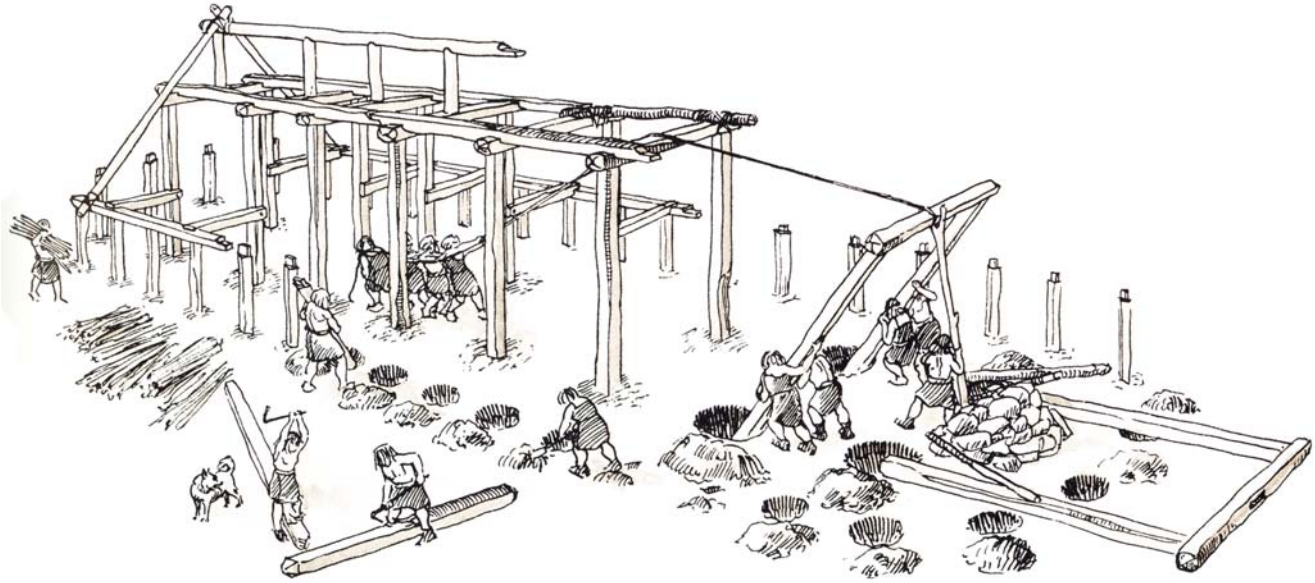

Figur 15. Att bygga ett hus. Illustration: Flemming Bau. (Ur Jensen, 1979)

Jönköpings läns museum undersökte hösten 1995 boplatslämningar vid Brahekyrkan på Visingsö. Bland de flera hundra anläggningarna framkom bl.a. ett treskeppigt hus med konvexa takbärande stolprader. Längden uppgick till drygt 30 meter och mittskeppets bredd var mellan 2 och 3,7 meter. Delar av väggstolparna fanns bevarade, varför husets hela bredd kan uppskattas till som mest ca 7,5 meter. Huset tycks ha varit balanserat, möjligen med en dragning åt underbalanserat. Tre ^{14}C-dateringar, utförda på träkol från två härdar och ett stolphål, ger ett intervall mellan 74 f.Kr.–110 e.Kr., (kalibrerat värde 65 % sannolikhet). Huset var orienterat i VNV–OSO (Jönköpings läns museum dnr 507/95).

Vid Lunda utanför Västerås undersökte Riksantikvarieämbetet en boplatsyta under 1990. Totalt undersöktes tio huskonstruktioner, varav fyra hade konvexa takbärande stolphålsrader. Hus A, D och E har daterats till förromersk järnålder – romersk järnålder. Hus B ^{14}C-daterades till senneolitikum respektive förromersk järnålder; där den senare av författaren anses vara den mest relevanta dateringen. Husen har varit balanserade med dragning åt underbalanserade,

Figur 16. Vy över undersökningsområdets södra del. Stakkäpparna som markerar stolphålen i huset är färglagda i efterhand. Foto från norr, Mikael Nordström.

16,4–27,5 meter långa och 6,3–8,5 meter breda. Mittskeppen har varierat mellan 1,5 och 4,1 meter.

Det hus som kanske är mest likt Alehögshuset är Lunda hus A. Det var 27,5 meter långt, 7,5–8,5 meter brett, orientering i VNV och OSO. Mittskeppets bredd låg mellan 2,0 och 4,1 meter och avståndet mellan bockarna var 1,1–3,7 meter. I huset fanns en härd belägen i den västra delen. Bockarna grupperade sig om 2+4+4+1+2. Tre ^{14}C-analyser utfördes på kol från härden och två av stolphålen angav ett kronologiskt intervall mellan 20 f.Kr. och 245 e.Kr., kalibrerat värde 65 % sannolikhet, dvs. sen förromersk järnålder – romersk järnålder.

Av intresse är också grupperingen av bockarna i den västra delen om 2+4+4, vilken påminner om Alehöghuset. Det större avståndet mellan bock 6 och 7 indikerar en rumsindelning som börjar uppträda under romersk järnålder, tidigare var det vanligast med ett lika stort avstånd mellan bockarna (Holm m.fl. 1994:39).

I belysning av ovanstående exempel förefaller dateringen av Alehögshuset inom intervallet sen förromersk järnålder–romersk järnålder som fullt rimlig. Att närmare försöka funktionsbestämma huset låter sig inte göras då det endast delvis är undersökt. En antydan om funktionsindelning kunde dock fås genom makrofossilanalysen, se nedan.

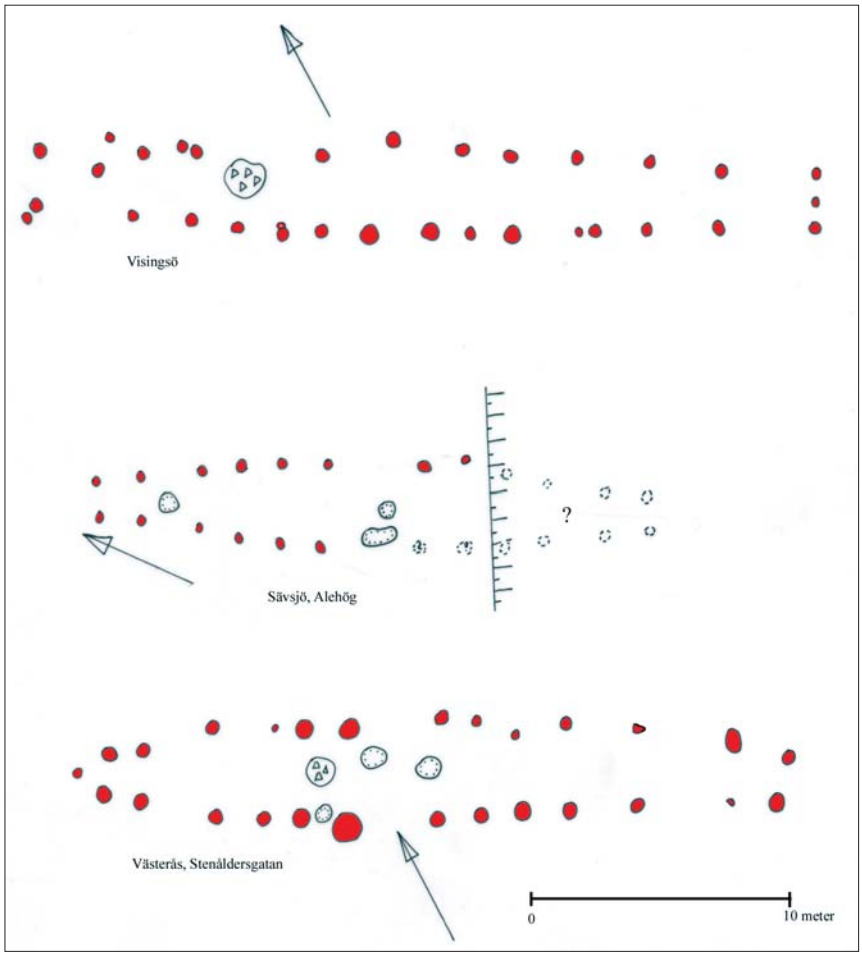

Figur 17. Alehögshuset i jämförelse med två hus undersökta på Visingsö respektive Västerås.

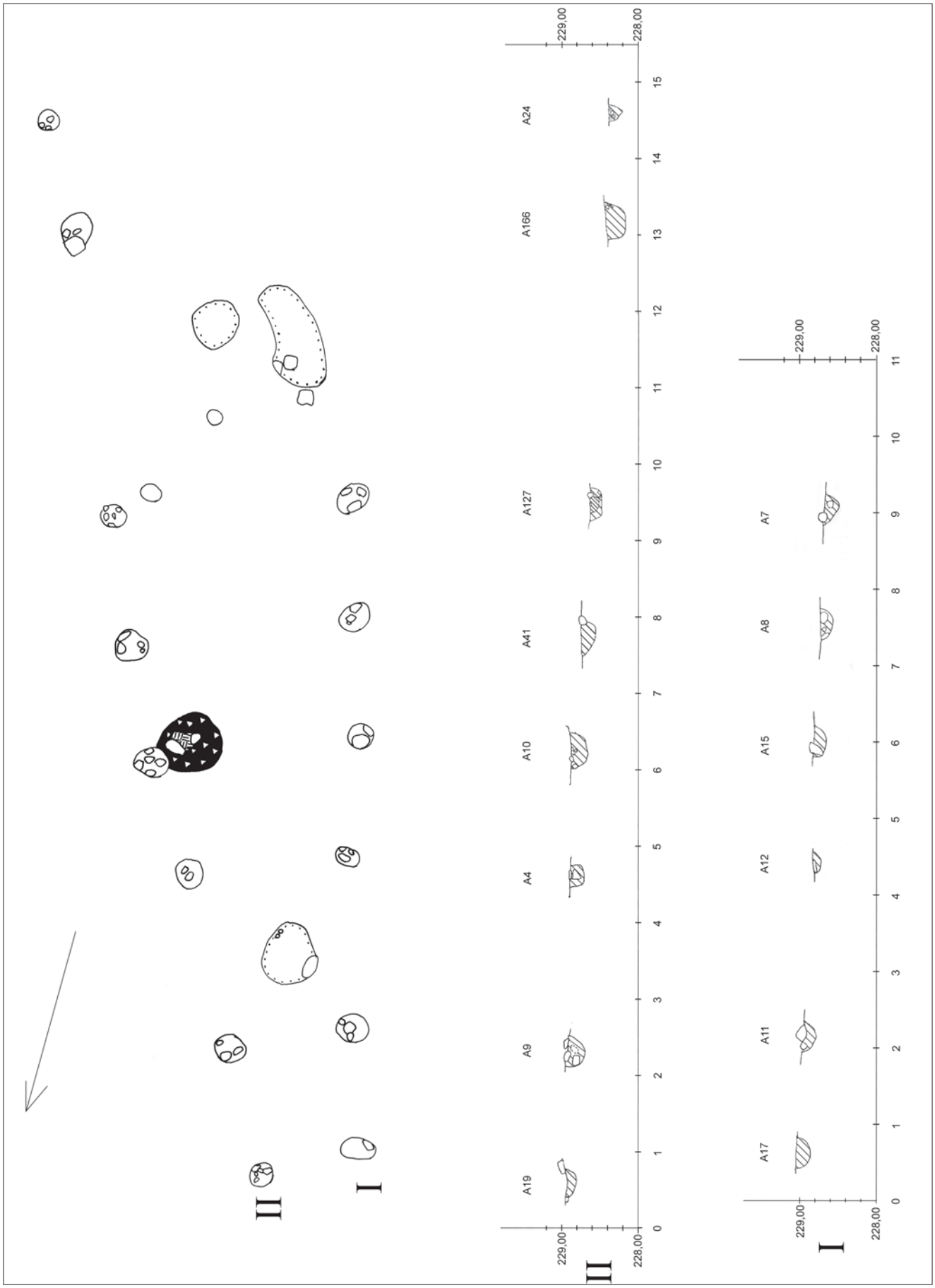

Figur 18. Plan över den undersökta, norra delen, av huset. Stolphålen presenteras också i profil där markens lutning åt söder framgår. Området i södra delen av stolprad I var förmodligen hårdare plöjt, vilket skulle kunna förklara varför stolphålen saknades där.

Fynd

Endast ett fåtal fynd påträffades vid undersökningen. Redan vid utredning och förundersökning tillvaratogs emellertid keramik och förslaggad lera. All keramik (F1, F2 och F3) framkom i anslutning till gropen A144, i ytan och intilliggande dumpmassor samt vid slutundersökningen i själva anläggningen. I nedgrävningen/gropen A121 fanns en bit magrad bränd lera med eventuellt ett kvistavtryck, vilken sannolikt är ett fragment av keramikkärl, även om det inte kan uteslutas att det rör sig om lerklining. I samma anläggning hittades ett tjugotal brända ben, ca 6 gram. I härdresten A3 framkom i ytan drygt 200 gram bränd lera (F7).

Den förslaggade leran (F5, F6 och F18) framkom vid genomsökning av ploglagret i samband med förundersökningen och som lösfynd vid avbaningen. Dessutom hittades tre bitar järnslagg (F4, F11 intill A100 samt F14) och ett kritpipsskaft (F12). Vidare tillvaratogs två järnföremål; ett sentida gångjärn (F13) som framkom i ytan av A86 och ett oidentifierat objekt i två delar (F9) som påträffades i en nedgrävning A57.

Fosfatanalys

14 jordprover har analyserats med avseende på fosfathalten. Analysen utfördes av Fosfatlaboratoriet i Visby. Ett par av stolphålen har förhöjda fosfatvärden, men för området i stort syns inga markanta skillnader som skulle kunna ha gett antydningar om huruvida huset låg i utkanten eller centralt på boplatsen.

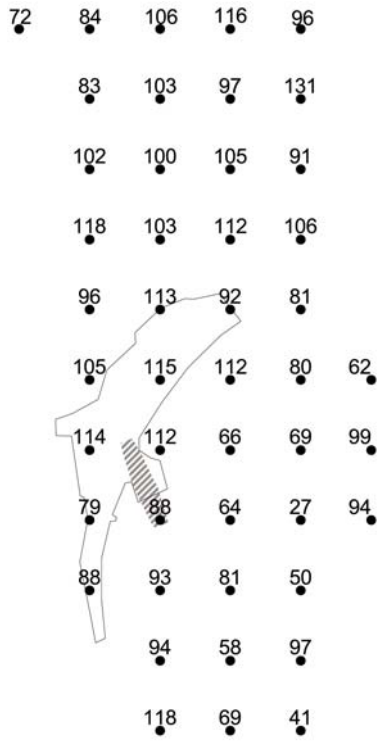

Figur 19. Planen visar resultatet av fosfatkarteringen (citronsyrametoden + spottest). Analysen utförd av Fosfatlaboratoriet UV Visby. Undersökningsområdet och huslämningen är markerade.

Makrofossilanalys

Sex jordprover analyserades av Roger Engelmark och Johan Linderholm vid Miljöarkeologiska laboratoriet, Umeå universitet. Proven var tagna ur stolphål (Anl 4, 9, 10, 19, 41 och 127) från ena stolpraden i huset. I jordproverna hittades flera förkolnade sädeskorn vilka dels berättar om grödorna som odlats, dels att huset brunnit. Analysen visar att skalkorn dominerar i materialet, men att speltveten också har haft stor betydelse. Endast några enstaka frön av råg och havre finns i proverna, varför dessa sädesslag inte haft någon större betydelse för jordbruket. Även typiska åkergräs, såsom pilört och spergel, förekommer i materialet. Dessutom hittades två kärnor, en av enbär och en av hallon. Några få granbarr i ett par av stolphålen har av Engelmark och Linderholm tolkats som att huset haft golvtäckning av granris.

Vid analysen tolkades den rikliga förekomsten av speltvete i proverna som att huset troligen härrörde från bronsåldern, då tidigare erfarenheter visat att speltvete slutat odlas i någon större omfattning redan under bronsålderns mitt. En ^{14}C-analys på ett speltvetekorn från ett av stolphålen (A9) gav emellertid en datering till tidsintervallet 160–390 e.Kr. (kalibrerat värde 95 % sannolikhet; BETA-117164). Den dateringen överensstämmer med övriga dateringar från huset och boplatsområdet. Resultatet är således intressant även ur ett odlingshistoriskt perspektiv. Speltveten, liksom de andra äldre vetesorterna, emmer och enkorn, har ett näringsvärde som är dubbelt så högt som vanligt brödvete. Den är också tåligare mot ett ogynnsamt klimat, men har ett skörare ax. Kanske är det den senare egenskapen som gjorde att speltveten minskade i betydelse under tiden fram mot år noll i takt med att skördetekniken utvecklades. Speltveten skördades oftast ax för ax och tålde de

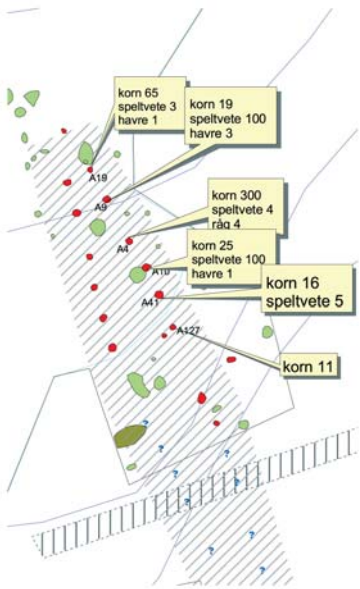

Figur 20. Resultatet av makrofossil-analysen i relation till anläggningarna.

effektivare skördemetoderna sämre. De äldre vetesorterna förlorade dock inte helt sin betydelse under järnåldern (Welinder et al. 1998:73, 379 och 402).

En tolkning av husets funktion utifrån förekomsten av olika fröer i stolphålen sammanfattas således:

> Alla analyserade anläggningar är stolphål från ena halvan av ett hus som brunnit. Växtmaterialet visar att det är trösklogen (A19-A10) och sannolikt en del av köksdelen (A41 och A127) som provtagits. I trösklogen där säden behandlas och också lagras före vidarebearbetningen kan stora mängder säd förkolnas vid en brand och bevaras i stolphålen. Med säden följer också ogräsen. I stolphålen i köksdelen finns också oftast förkolnade sädeskorn men mer enstaka. Markkemiska data motsäger inte denna tolkning. En eventuell stalldel måste ha legat i den andra änden av huset som inte är undersökt.
> *(Engelmark & Linderholm 1998). Se vidare bilaga 5, Miljöarkeologisk analys.*

Sammanfattning

Under några veckor i april–maj 1995 delundersöktes en järnåldersboplats på fastigheten Mejensjö i Norra Ljunga socken, strax sydväst om Sävsjö samhälle. Undersökningen, som föranleddes av en ny väg med planfri korsning över järnvägen, sträckan Nässjö–Alvesta, hade föregåtts av en arkeologisk utredning och förundersökning hösten 1994. Fornlämningen som tidigare var okänd har försetts med nr 152 i Riksantikvarieämbetets fornminnesregister.

En av målsättningarna med undersökningen var att försöka avgöra om anläggningarna som påträffades vid utredning och förundersökning ingick i ett större boplatskomplex med förhoppning om att kunna belägga en eller flera huskonstruktioner.

Den undersökta delen av boplatsen, som har daterats till romersk järnålder, utgjordes av en huslämning och ett hundratal övriga anläggningar, främst härdar. Inom undersökningsytan dokumenterades totalt 137 anläggningar. Anläggningarna utgjordes av 64 stolphål (varav 23 osäkra), 25 härdar eller härdrester, 44 nedgrävningar eller gropar samt 5 mörkfärgningar.

Huset kunde endast dokumenteras till hälften, då det fortsatte utanför exploateringsområdet in under en stengärdsgård och torplämningen Alehög (Raä 64). Järnåldershuset har utifrån den undersökta delen uppskattats vara ca 25 meter långt och drygt 7 meter brett. I stolphålen påträffades mängder med förkolnade fröer m.m. Den miljöarkeologiska analysen visar att det är en dominans av skalkorn i materialet, men att speltveten också har haft stor betydelse i gårdens hushåll. Det finns endast några enstaka frön av råg och havre i proverna, så man kan anta att dessa sädesslag inte haft någon större betydelse för jordbruket. Även typiska åkergräs förekommer i proverna. Några få granbarr i ett par av stolphålen har tolkats som att huset kan ha haft golvtäckning av granris. De förkolnade fröerna i stolphålen tyder också på att huset brunnit.

De fåtaliga fynden utgjordes av ett tiotal keramikbitar och några enstaka flintbitar. Keramikbitarna påträffades i en grop som låg mitt i huset. Möjligen är det resterna av ett förrådskärl.

Avslutningsvis kan konstateras att det i närområdet saknas gravfält och gravar som kan knytas till äldre järnålder. Möjligen är det en inventeringsfråga, men det kan också bero på den delvis höga uppodlingen i området. Det får framtiden utvisa.

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens tillstånd: 220-1487-95
Jönköpings läns museums dnr: 111/95
Beställare: ..... Vägverket Region Sydöst
Fältansvarig: ..... Mikael Nordström
Fältpersonal: ... Egil Aas, Leif Bergqvist, Agneta Gustavsson, Kristina Jansson
Rapportansvarig: ..... Mikael Nordström
Fältarbetstid: ..... 18 april–9 maj 1995
Län: ..... Jönköpings län
Kommun: ..... Sävsjö kommun
Socken: ..... Norra Ljunga socken
Fastighetsbeteckning: ..... Mejensjö stg 838
Fornlämning nr: 152
Koordinatsystem: ..... Rikets nät 5 gon V. 63:0 reg. 6
Höjdsystem: ..... Rh 70
Belägenhet: ..... Ekonomiska kartan Sävsjö 6E 2g.
Koordinater: ..... Rikets nät 2,5 gon väst: x 6362300 y 1430600
Undersökningsyta: ..... Ca 1 600 m^2
Fornlämningstyp och tidsperiod: ..... Boplats med huslämning äldre järnålder
Negativ nr: 96/3:1675-1932
Fynd nr: F1–F18
Tidigare undersökningar: ..... Jönköpings läns museums rapport 1994:29 och 1994:32.
Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv.

Referenser

Tryckta källor

Arbman, H. 1932. Ett gravfält vid Eksjöhovgård och några därmed förknippade problem. *Meddelanden från Norra Smålands fornminnesförening X.* Jönköping.

Engelmark, R. & Linderholm, J. 1998. *Miljöarkeologisk analys. Raä 152, Norra Ljunga sn, Sävsjö kommun.* Rapport. Arkeologiska institutionen vid Umeå universitet. Umeå.

Frykman, M. 1981. *Fasta fornlämningar och förhistoriska miljöer 2. Översiktlig fornlämningsanalys, Jönköpings län.* Riksantikvarieämbetet Fornminnes-inventeringen PM och arbetshandlingar 1981:21. Stockholm.

Herschend, F. 1989. Changing Houses. Early Medieval House Types in Sweden 500 to 1100 A.D. *TOR vol 22, 1988–89.* Uppsala.

Holm, J., Wilson, L. & Aspeborg, H. 1994. *Järnåldersbyn vid Stenåldersgatan i Västerås.* Riksantikvarieämbetet Rapport UV-1993:7. Uppsala.

Jansson, I. 1985. *Ovala spännbucklor. En studie av vikingatida standard-smycken med utgångspunkt från Björkö-fynden.* AUN 7. Uppsala.

Jansson, K. 1995. Några rum och kök – ett långhus på Visingsö. *Bulletin för arkeologisk forskning i sydsverige, nr 2/1995.* Arkeologiska institutionen i Lund. Lund.

— 1997. Huset vid vägens ände – ett långhus och boplatsområde från järnåldern på Visingsö. *Det nära förflutna – om arkeologi i Jönköpings län. Småländska kulturbilder 1997.* Jönköping.

Kinander, R. 1947. Några runstenar och vad de berätta. *Boken om Njudung. Meddelanden från Norra Smålands fornminnesförening och Jönköpings läns hembygdsförbund XX–XXI.* Jönköping.

Lönnberg, E. 1947. Vad fornlämningar och fornfynd berätta. *Boken om Njudung. Meddelanden från Norra Smålands fornminnes- och Jönköpings läns hembygdsförbund XX–XXI.* Jönköping.

Löthman, L. 1990. Jönköpings läns fornlämningar och kulturlämningar i siffror. *Arkeologi i Sverige 1987.* Stockholm.

Nordenskjöld, C.F. 1922 (1885). Jönköpings läns minnesmärken 3. Västra härad. *Meddelanden från Norra Smålands fornminnesförening VI.* Jönköping.

Nordström, M. 1994a. *Arkeologisk utredning av ny vägsträckning, väg 767, N. Ljunga socken, Sävsjö kommun, Jönköpings län.* Arkeologisk rapport 1994:29. Jönköping.

— 1994b. *Arkeologisk förundersökning av ny vägsträckning, väg 767, N. Ljunga socken, Sävsjö kommun, Jönköpings län.* Arkeologisk rapport 1994:32. Jönköping.

Oldeberg, A. 1974. *Die ältere Metallzeit in Schweden.* Stockholm.

Pontén, J. 1835. Artikel om gravfynd från Hjertlanda Östregårds ägor, i bihang till *Jönköpings Tidning* nr 27 den 4 juli 1835.

Rannsakningarna efter antikviteter. Band III. Häfte 1. 1992. Utg. C.I. Ståhle & N.G. Stahre. Stockholm.

Småländska vikingavapen. Meddelanden från Norra Smålands fornminnesförening VIII. 1926. Jönköping.

Tesch, S. 1993. *Houses, Farmsteads and Longterm Change. A Regional Study of Prehistoric Settlements in the Köpinge Area, in Scania, Southern Sweden.* Uppsala.

Welinder, S.; Pedersen, E.A. & Widgren, M. 1998. *Jordbrukets första femtusen år. 4000 f.Kr.–1000 e.Kr.* Det svenska jordbrukets historia. Band 1. Stockholm.

Övriga källor

Claesson, C. 1934. Treudd av grus med insvängda sidor och kantkedja (fornl 34) vid torpet Karstorp, Vallsjö sn, Småland. Utgrävd och uppmätt den 6–7 juni 1934. Jönköpings läns museums arkiv.

Nilsson, Elna. 1996. Brev angående Alehög och Alehögssten. Jönköpings läns museums arkiv.

Rex, K. 1970. Rapport. Fornlämning 31. Hjärtlanda socken. Jönköpings län. Jönköpings läns museums arkiv, otryckt rapport, dnr 90/1970.

Stenström, S. 1957. Rapport. Undersökning av fyrkantsröse. Runnahult, Vallsjö socken, Sävsjö stadsområde. Jönköpings läns museums arkiv, dnr 475/57.

Arkiv

Jönköpings läns museums antikvariska-topografiska arkiv.

Dokumentation och fynd från arkeologisk undersökning av fornlämning 41, Norra Ljunga socken. Jönköpings läns museum dnr 281/71. Rapport saknas.

Kartunderlag

Digitala fastighetskartan; Blå kartan 63 Nässjö skala 1:100 000 samt Generalstabskartan.

Förkortningar

JM	Jönköpings läns museum
LUHM	Lunds universitets historiska museum
SHM	Statens historiska museum

Anläggningsbeskrivningar

A1. STOLPHÅL?, 0,15 m i diameter och 0,20 m djup.
Belägenhet: x558,7 y013,8. Höjd: +229,00/+228,80.
Fyllning: Svart sandig humus.
Inga fynd.
Väggstolpe?

A2. MÖRKFÄRGNING/recent, 0,15 m i diameter och 0,11 m djup.
Belägenhet: x557,0 y015,3. Höjd: +228,88/+228,77.
Fyllning: Brun humus/matjord.
Inga fynd.

A3. HÄRDREST, närmast oval, 0,60 x 0,70 m stor och 0,25 m djup.
Belägenhet: x555,6 y014,3. Höjd: +229,00/+228,75.
Fyllning: Gråsvart humös sandig mjäla med inslag av kol, sot, bränd lera samt skörbrända stenar, 0,02–0,15 m stora. I östra kanten har ett stolphål (A10) anlagts sekundärt.
Fynd: F7 BRÄND LERA.
Kolprov: P2 (analyserat)

A4. STOLPHÅL, stenskott, 0,25 m i diameter och 0,18 m djupt.
Belägenhet: x557,3 y013,9. Höjd: +228,88/+228,70.
Fyllning: Mörkbrun sandig humus, två stenar synliga i profilen.
Ingår i huset/stolphålsrad II.
Inga fynd.
Miljöprov: P25.

A5. STOLPHÅL?, 0,20 m i diameter och 0,14 m djup.
Belägenhet: x558,7 y014,8. Höjd: +229,89/+229,75.
Fyllning: Brun sandig humus.
Inga fynd.
Väggstolpe?

A6. NEDGRÄVNING, oval, 0,85 x 0,80 m stor och 0,15 m djup.
Belägenhet: x558,00 y012,5. Höjd +229,89/+229,75.
Fyllning: Mörkbrun humus m inslag av sten.
Inga fynd.

A7. STOLPHÅL, stenskott, 0,35 m i diameter och 0,26 m djup.
Belägenhet: x552 y0,13,1. Höjd: +228,74/+228,48.
Fyllning: Ljus gråbrun sandig humus med inslag av stenar, 0,10–0,20 m stora.
Ingår i huset/stolphålsrad I.
Miljöprov: P26

A8. STOLPHÅL, stenskott, 0,40 m i diameter och 0,17 m djup.
Belägenhet: x 553,5 y012,65. Höjd: +228,74/+228,57.
Fyllning: Ljusbrun humus med inslag av sand och stenar, 0,06–0,15 m stora.
Ingår i huset/stolphålsrad I.
Inga fynd.
Miljöprov: P27.

A9. STOLPHÅL, stenskott, 0,35 x 0,45 m stor och 0,22 m djup.
Belägenhet: x559,35 y012,85. Höjd: +228,96/+228,74.
Fyllning: Gråbrun sandig humus med stenar, 0,06–0,15 m stora.
Ingår i huset/stolphålsrad II.
Inga fynd.
Miljöprov: P28.

A10. STOLPHÅL, stenskott, 0,45 m i diameter och 0,25 m djup.
Belägenhet: x 556 y014,8. Höjd: +228,87/+228,62.
Fyllning: Gråsvart humös sandig mjäla med inslag av kol, skärvad (4–5 kg) och oskärvad sten.
Sekundärt anlagd i A3.
Ingår i huset/stolphålsrad II
Miljöprov: P29.

A11. STOLPHÅL, stenskott, 0,40 m i diameter och 0,25 m djup.
Belägenhet: x558,65 y 011,3. Höjd: +229,04/228,79.
Fyllning: Mörkbrun humus.
Ingår i huset/stolphålsrad I.
Inga fynd.
Miljöprov: P30.

A12. STOLPHÅL, stenskott, 0,33 x 0,30 m stor och 0,12 m djup.
Belägenhet: x556,58 y011,90. Höjd: +228,82/+228,72.
Fyllning: Gråbrun humös sandig mjäla med 6 stenar, 0,05–0,15 m stora.
Ingår i huset/stolphålsrad I.
Inga fynd.
Miljöprov: P31.

A13. MÖRKFÄRGNING, 0,25 x 0,20 m i diameter och 0,03 m djup.
Belägenhet: x554,90 y010,80. Höjd: +228,80/+228,77.
Inga fynd.

A14. MÖRKFÄRGNING, 0,40 m i diameter och 0,05 m djup.
Belägenhet: x555,00 y011,20. Höjd: +228,85/+228,80.
Inga fynd.

A15. STOLPHÅL, stenskott, 0,35 m i diameter och 0,22 m djup.
Belägenhet: x555,0 y0,12,2. Höjd: +228,86/+228,64.
Fyllning: Mörkbrun sandig humus med sten, 0,1–0,2 m stora.
Ingår i huset/stolphålsrad I.
Inga fynd.
Miljöprov: P32.

A16. UTGÅR.

A17. STOLPHÅL, stenskott, 0,40 m i diameter och 0,18 m djup.
Belägenhet: X560,25 y010,75. Höjd: +229,05/+228,87.
Fyllning: Gråsvart sandig humus med inslag av kol och enstaka stenar, ca 0,15 m stora.
Ingår i huset/stolphålsrad I.
Inga fynd.
Miljöprov: P33.

A18. STOLPHÅL?, 0,25 x 0,30 m stor och 0,14 m djup.
Belägenhet: x569,7 y013,3. Höjd: +229,00/+228,86.
Fyllning: Brungrå humös sand, en sten, 0,10 m stor.
Inga fynd.
Väggstolpe?

A19. STOLPHÅL, stenskott, 0,34 m i diameter och 0,15 m djup.
Belägenhet: x560,8 y012,0. Höjd: +228,96/+228,81.
Fyllning: Brungrå humös sand m 4 stenar.
Inga fynd.
Ingår i huset/stolphålsrad II.
Kolprov: P3 (analyserat).
Miljöprov: P34.

A20. STOLPHÅLSBOTTEN??, 0,25 m i diameter och 0,06 m djup.
Belägenhet: x562,8 y 010,7. Höjd:+ 229,08/+229,02.
Fyllning: Gråbrun humös sand.
Inga fynd.

A 21. NEDGRÄVNING, oval, 1,15 x 0,70 m stor och 0,29 m djup.
Belägenhet: X561,6 y011,7. Höjd: +229,06/+228,77.
Fyllning: Gråbrun humös sand i norra delen av anläggningen. I södra delen fanns i ytan en lins bestående av ljusbrun svagt humös sand. I fyllningen fanns ett tiotal stenar, ca 0,05–0,15 m stora. I botten av södra delen framkom en mindre nedgrävning A 23.
Inga fynd.

A22. NEDGRÄVNING, ca 0,30 m i diameter och 0,12 m djup.
Belägenhet: x563,8 y013,0. Höjd: +228,10/+227,98
Fyllning: Brungrå humös sand.
Inga fynd.

A23. NEDGRÄVNING, rund, 0,2 x 0,15 m stor och 0,08 m djup.
Belägenhet: x561,2 y011,8. Höjd: +228,90/+228,82.
Fyllning: Grå humös mjälsand.
Framkom under A21.
Inga fynd.

A24–A25. UTGÅR.

A26. NEDGRÄVNING, oval, 0,5 x 0,2 m stor och 0,16 m djup.
Belägenhet: x 562,5 y008,75. Höjd: +229,14/+228,98.
Fyllning: Svartgrå sandig humus med inslag av kol.
Inga fynd.

A27. NEDGRÄVNING, oval, 0,45 x 0,15 m stor och 0,11 m djup.
Belägenhet: x561,7 y009,75. Höjd: +229,11/+229,00.
Fyllning: Brunsvart sandig humus.
Inga fynd.

A28. NEDGRÄVNING, 0,25 m i diameter och 0,13 m djup.
Belägenhet: x561,9 y008,3. Höjd. +230,05/+229,92.
Fyllning: Brunsvart sandig humus.
Inga fynd.

A29. NEDGRÄVNING, oval, 0,5 x 0,2 m stor och 0,09 m djup.
Belägenhet: x561,2 y008,75. Höjd: +229,03/+228,94.
Fyllning: Brun sandig humus inslag av grus.
Inga fynd.
A30. UTGÅR.

A31. STOLPHÅL?, rund, 0,2 m i diameter och 0,09 m djup.
Belägenhet: x557,6 y010,1. Höjd +228,94/+228,85.
Fyllning: Ljusbrun sandig humus.
Inga fynd.
Väggstolpe?

A32. STOLPHÅL?, 0,25 m i diameter och 0,09 m djup.
Belägenhet: x558,5 y009,4. Höjd: +229,06/+228,97.
Fyllning: Brungrå humös sand, en sten 0,15 m stor.
Inga fynd.
Väggstolpe?

A33. UTGÅR.

A34. STOLPHÅL, 0,3 m i diameter och 0,23 m djup.
Belägenhet: x558,75 y007,6. Höjd: +229,06/+228,83.
Fyllning: Gråsvart moig sand omgiven av gråbrun något humös moig sand.
Inga fynd.

A35–A40. UTGÅR.

A41. STOLPHÅL, stenskott, 0,4 x 0,45 m stor och 0,21 m djup.
Belägenhet: x554,65 y015,4. Höjd: +228,73/+228,52.
Fyllning: Brungrå sandig humus med 4 stenar, 0,07–0,15 m stora.
Ingår i huset/stolphålsrad II
Inga fynd.
Miljöprov: P35.

A42. STOLPHÅL, stenskott?, ca 0,5 m i diameter och 0,35 m djup.
Belägenhet: x563,75 y008,5. Höjd: +229,21/+228,86.
Fyllning: Gråbrun sandig humus inslag av kol samt en handfull mindre stenar, 0,05–0,10 m stora.
Inga fynd.

A43. NEDGRÄVNING, oval, 0,75 x 0,8 m stor och 0,08 m djup.
Belägenhet: x564,5 y009,25. Höjd:+229,17/+229,09.
Fyllning: Brunsvart sandig humus.
Inga fynd.

A44. STOLPHÅL, 0,2 m i diameter och 0,16 m djup.
Belägenhet: x561 y005,7. Höjd: +229,10/+228,94.
Fyllning: Brungrå humös moig sand inslag av mindre sten, 0,01–0,03 m stora.
Inga fynd.

A45. NEDGRÄVNING, oval, 0,3 x 0,5 m stor och 0,13 m djup.
Belägenhet: x564,3 y004,8. Höjd:+229,17/+229,04.
Fyllning: Gråbrun humös sand med inslag av lera.
Inga fynd.

A46. STOLPHÅL?, 0,35 x 0,45 m stor och 0,17 m djup.
Belägenhet: x560 y005,2. Höjd: +229,13/+228,96.
Fyllning: Gråbrun humös mjälig sand.
Inga fynd.

A47. STOLPHÅL, stenskott, 0,3 m i diameter och 0,2 m djup.
Belägenhet: x560,75 y001,4. Höjd: +229,25/+229,05.
Fyllning: Svartgrå humös sand med inslag av mjäla, kol och stenar, ca tio stycken 0,08–0,15 m stora.
Inga fynd.
Kolprov: P4.

A48. NEDGRÄVNING, oval, 0,36 x 0,45 m stor och 0,14 m djup.
Belägenhet: x562,05 y001,5. Höjd: +229,32/+229,18.
Fyllning: Svartgrå humus.
Inga fynd.

A49. STOLPHÅL, 0,35 x 0,40 m stor och 0,18 m djup.
Belägenhet: x561,65 y000,3. Höjd: +229,33/+229,15.
Fyllning: Gråbrun sandig humus.
Inga fynd.

A50. STOLPHÅL, stenskott, 0,4 x 0,5 m stor och 0,22 m djup.
Belägenhet: x561,9 y002. Höjd: +229,23/+229,03.
Fyllning: Gråbrun humus mjälsand m en handfull stenar, 0,10–0,35 m stora.
Inga fynd.

A51. STOLPHÅL?, 0,5 m i diameter och 0,23 m djup.
Belägenhet: x553,45 y005,7. Höjd: +228,92/+228,69.
Fyllning: Svartgrå humös moig sand med inslag av kol.
Inga fynd.

A52–A53. UTGÅR.

A54. STOLPHÅL, stenskott?, ca 0,3 m i diameter och 0,14 m djup.
Belägenhet: x557,7 y003,55. Höjd: +229,05/+228,91.
Fyllning. Gråsvart humös moig sand. Ca 10 stenar, 0,05–0,12 m stora, i fyllningen.
Inga fynd.

A55. UTGÅR.

A56. STOLPHÅL?, 0,2 m i diameter och 0,14 m djup.
Belägenhet: x560 y004,2. Höjd: +229,14/+229,00.
Fyllning: Gråbrun humös moig sand.
Inga fynd.

A57. NEDGRÄVNING, 0,8 x 0,5 m stor och 0,21 m djup.
Belägenhet: x559,75 yoo2,25. Höjd: +229,15/+228,93.
Fyllning: Svartgrå humus med inslag av kol och ett par skörbrända stenar.
Fynd: F9 JÄRNFÖREMÅL, OID.
Kolprov: P5.

A58. NEDGRÄVNING, 0,5 m i diameter och 0,23 m djup.
Belägenhet: x559,1 y000,75. Höjd: +229,20/+228,97.
Fyllning: Gråsvart humös sand.
Inga fynd.

A59. STOLPHÅL, 0,3 m i diameter och 0,16 m stor.
Belägenhet: x557,5 y001,35. Höjd +229,05/+228,89.
Fyllning: Gråsvart humös moig sand med två stenar, 0,05 m stora.
Inga fynd.

A60. NEDGRÄVNING, oval, 0,5 x 0,3 m stor och 0,15 m djup.
Belägenhet: x 555,45 y000,3. Höjd: +228,95/+228,80.
Fyllning: Svartgrå humös moig sand.
Inga fynd.

A61. HÄRDREST, 0,9 m i diameter och 0,16 m djup.
Belägenhet: x562,6 y998,6. Höjd: +229,40/+22926.
Fyllning: Svartgrå sandig humus med inslag av kol och skörbränd sten, 0,15–0,25 m stora.
Kolprov: P6 och P7.

A62–A63. UTGÅR.

A64. HÄRD, ca 1,0 m i diameter och 0,20 m djup.
Belägenhet: x543,7 y006,1. Höjd: +228,66/+228,46.
Fyllning: I toppen brun sandig humus med inslag av kol, därunder ett kollager med svartbrun sandig humus. I hela anläggningen framkom ett 30-tal skärvstenar.
Inga fynd.

A65. MÖRKFÄRGNING, oval, 0,65 x 0,55 m stor och 0,10 m djup.
Belägenhet: x542 y005,55. Höjd: +228,54/+228,44.
Fyllning: Brun sandig humus med inslag av enstaka kolfragment.
Inga fynd.

A66. NEDGRÄVNING, oval, 0,2 x 0,3 m stor och 0,10 m djup.
Belägenhet: X558,25 y000,15. Höjd: +229,04/+228,94.
Fyllning: Gråbrun sandig humus med inslag av lera och kolfragment.
Inga fynd.

A67. UTGÅR.

A68. STOLPHÅL?, 0,25 m i diameter och 0,17 m djup.
Belägenhet: x555,9 y002,4. Höjd: +228,97/+228,80.
Fyllning: Gråbrun humös moig sand.
Inga fynd.

A69. STOLPHÅL, rund 0,25 m i diameter och 0,19 m djup.
Belägenhet: x557,05 y999,1. Höjd: +229,07/+228,88.
Fyllning: Svartgrå sandig humus.
Inga fynd.

A70. UTGÅR.

A71. HÄRDREST, 0,55 x 0,45 m stor och 0,10 m djup.
Belägenhet: x559,2 y997,3. Höjd: +229,24/+229,14.
Fyllning: Svartbrun humus med inslag av kol. I ytan fanns ett par skörbrända stenar.
Inga fynd.

A72. UTGÅR.

A73. NEDGRÄVNING, rund, 0,25 m i diameter och 0,14 m djup.
Belägenhet: x514,6 y003. Höjd: +227,28/+227,14.
Fyllning: Gråbrun humus med inslag av lera, därunder vidtog mjälsand.
Inga fynd.

A74. HÄRDBOTTEN, 0,5 m i diameter och 0,07 m djup.
Belägenhet: x545,6 y006,7. Höjd: +228,50/+228,43.
Fyllning: Brungrå sandig lera med inslag av skärvsten, ca ett tiotal, 0,03–0,07 m stora.
Inga fynd.
A75–A80. UTGÅR.

A81. HÄRD, oval, 0,9 x 0,7 m stor och 0,15 m djup.
Belägenhet: 549,5 y000,5. Höjd: +228,91/+228,76.
Fyllning: Svartbrun humus med stort inslag av kol och skärvsten.
Inga fynd.
Kolprov: P8.

A82. HÄRD, oval, 0,7 x 0,9 m stor och 0,11 m djup.
Belägenhet: x546 y004,5. Höjd: +228,78/+228,67.
Fyllning: Svartbrun humös sand och rikligt med kol och skärvsten.
Inga fynd.
Kolprov: P9.

A83. HÄRDGROP, oval, 1,35 x 1,55 m stor och 0,25 m djup.
Belägenhet: x546,5 y000,9. Höjd: +228,85/+228,60.
Fyllning: Svartbrun humös sand och rikligt med kol och skärvsten. I botten av anläggningen framkom ett 0,1 m tjockt skikt med kol och skärvssten, 0,1–0,15 m stora.
Inga fynd.
Kolprov: P10.

A84. HÄRD, oval, 0,8 x 1,0 m stor och 0,10 m djup.
Belägenhet: x 547,5 y999,0. Höjd: +228,79/+228,69.
Fyllning: Svartbrun humus med inslag av kol. I botten av anläggningen framkom kol samt enstaka skärvstenar.
Inga fynd.
Kolprov: P11.

A85. HÄRDREST, oval 0,4 x 0,45 m stor och 0,05 m djup.
Belägenhet: x549,25 y999,0. Höjd: +228,91/+228,86.
Fyllning: Svartbrun humus med inslag av kol.
Inga fynd.
Kolprov: P12.

A86. HÄRDBOTTEN, oval, 0,4 x 0,45 m stor och 0,03 m djup.
Belägenhet: x458,25 y002,00. Höjd:+228,86/+228,83.
Fyllning: Svart sotig humus med inslag av kol.
Fynd: I ytan av anl.: F13 Gångjärn, recent.
Kolprov: P13.

A87. HÄRD, oval, 0,7 x 0,8 m stor och 0,06 m djup.
Belägenhet: x549,5 y002,5. Höjd: +228,94/+228,88.
Fyllning: I ytan svartbrun humus med inslag av kol och några mindre skärvstenar. I botten av anläggningen framkom ett kolskikt.
Inga fynd.
Kolprov: P14.

A88. STOLPHÅL, stenskott, 0,3 m i diameter och 0,20 m djup.
Belägenhet: x545,6 y001,2. Höjd: +228,63/+228,43.
Fyllning: Gråbrun sandig lerig humus med inslag av två större stenar, 0,10–0,15 m stora samt flera mindre stenar. I botten framkom träkol och skärvsten vilka tolkas tillhöra A 83.
A88 var anlagd i S. delen av A83.
Inga fynd.

A89. STOLPHÅL?, 0,3 m i diameter och 0,20 m djup.
Belägenhet: x569,25 y596,5. Höjd: +229,58/+229,38.
Fyllning: Gråbrun lerig humus med inslag av grus.
Inga fynd.

A90. HÄRD, oval, 1,5 x 1,1 m stor och 0,28 m djup.
Belägenhet: x 540,2 y006,25. Höjd: +228,46/+228,18.
Fyllning: I ytan svart sandig humus och rikligt med kol och skärvsten. Därunder vidtog ett ca 0,15 m tjockt, kompakt, lager av kol och skärvsten. Totalt ca 150 kg skärvsten.
Inga fynd.
Kolprov: P15 (analyserat) och P16.
Vedartsprov: P22 och P23.

A91. HÄRDREST, oval, 1,05 x 0,7 m stor och 0,16 m djup.
Belägenhet: x541,5 y004,0. Höjd: +228,60/+228,44.
Fyllning: Gråsvart mjälsand med ett tiotal skärvade stenar.
Inga fynd.

A92. NEDGRÄVNING, oval, 1,35 x 1,15 m stor och 0,20 m djup.
Belägenhet: x543,25 y003,25. Höjd: +228,68/+228,48.
Fyllning: Gråbrun sandig humus. En lins av kol, ca 0,02 m djup, framkom i botten av anläggningen.
Inga fynd.

A93. UTGÅR.

A94. HÄRD, oval, 0,8 x 0,9 m stor och 0,16 m djup.
Belägenhet: x541,0 y000,50. Höjd: +228,50/+228,34.
Fyllning: Svart sotig humös mjälsand med inslag av kol och enstaka skärvstenar.
Inga fynd.

A95. UTGÅR.

A96. NEDGRÄVNING/recent, oval, 0,7 x0,8 m stor och 0,22 m djup.
Belägenhet: x564,5 y007,75. Höjd: +229,90/+229,68.
Fyllning: Brun sandig humus. I botten framkom ca 12 stenar, 0,2–0,25 m stora.
Troligen recent, stenlyft.
Inga fynd.

A97. NEDGRÄVNING, rund, 0,2 m i diameter och 0,14 m djup.
Belägenhet: x565,3 y006,4. Höjd: +229,12/+229,98.
Fyllning: Brunsvart sandig humus med inslag av grus.
Inga fynd.

A98. NEDGRÄVNING, 1,25 x 0,8 m stor och 0,30 m djup.
Belägenhet: x564 y005,5. Höjd: +229,23/+228,93.
Fyllning: Gråsvart humös mjälsand med inslag av kol.
Inga fynd.

A99. UTGÅR.

A100. NEDGRÄVNING, oregelbunden, 1,3 x 0,4 m stor och 0,18 m djup.
Belägenhet: x553,5 y003,5. Höjd: +228,91/+228,73.
Fyllning: Gråbrun lerig humus.
Fynd: F11 Järnslagg.

A101. STOLPHÅL??, 0,2 m i diameter och 0,12 m djup.
Belägenhet: x553,1 y001,5. Höjd: +229,92/+229,80.
Fyllning: Ljusbrun sandig humus.
Inga fynd.

A102. STOLPHÅL, stenskott?, 0,2 m i diameter och 0,12 m djup.
Belägenhet: x554 yoo1,15. Höjd: +228,88/+228,76.
Fyllning: Ljusbrun sandig humus med två stenar.
Inga fynd.

A103. UTGÅR.

A104. STOLPHÅL, 0,25 m i diameter och 0,16 m djup.
Belägenhet: x555 y999,45. Höjd: +228,96/+228,80.
Fyllning: Ljusbrun sandig humus.
Inga fynd.

A105. NEDGRÄVNING, oval, 0,7 x 0,9 m stor och 0,18 m djup.
Belägenhet: x536,3 y999,85. Höjd: +228,18/+228,00.
Fyllning: Mörkbrun sandig humus med inslag av sten.
Inga fynd.

A106. HÄRD, oregelbundet oval, 1,5 x 1,7 m stor och 0,26 m djup.
Belägenhet: x539,15 y001,05. Höjd: +228,44/+22818.
Fyllning: I ytan sandig humus med enstaka skärvsten. I botten av anläggningen framkom ett kollager med ca 150 kg skärvsten.
Inga fynd.

A107. STOLPHÅL?, 0,35 x 0,5 m stor och 0,16 m djup.
Belägenhet: x553,1 y001,25. Höjd. +228,06/+227,90.
Fyllning: Grusig ljusbrun humös morän med inslag av enstaka stenar.
Inga fynd.

A108. STOLPHÅL?, 0,4 x 0,6 m stor och 0,17 m djup.
Belägenhet: x553,1 y001,25. Höjd: +228,18/+228,01.
Fyllning: Mörkbrun humös mjälsand med ett par mindre stenar, 0,06 m stora.
Inga fynd.

A109. HÄRDBOTTEN, oval, 0,7 x 1,15 m stor och 0,12 m djup.
Belägenhet: x578,45 y006,6. Höjd: +230,04/+229,92.
Fyllning: Gråsvart humös mjäla med inslag av kol och skärvsten.
Inga fynd.

A110. STOLPHÅL, 0,45 m i diameter och 0,25 m djup.
Belägenhet: x575,0 y003,0. Höjd: +229,86/+229,61.
Fyllning: Brunsvart sandig humus med inslag av lera och grus samt en sten, 0,12 m stor.
Inga fynd.

A111. STOLPHÅL, 0,55 m i diameter och 0,33 m djup.
Belägenhet: x575,05 y010,10. Höjd: +229,73/229,40.
Fyllning: Gråsvart lerig humus med enstaka mindre stenar, 0,04–0,06 m stora.
Inga fynd.

A112. NEDGRÄVNING, oval, 0,45 x 0,8 m stor och 0,16 m djup.
Belägenhet: x580,65 y009,32. Höjd: +230,01/+229,85.
Fyllning: Mörkbrun lerig humus med inslag av mindre stenar.
Inga fynd.

A113. NEDGRÄVNING, oval, 0,25 x 0,45 m stor och 0,16 m djup.
Belägenhet: x581,7 y009,95. Höjd: +230,06/+229,90.
Fyllning: Ljusbrun sandig humus med enstaka stenar.
Inga fynd.

A114. STOLPHÅL?, Oval, 0,25 x 0,35 m stor och 0,19 m djup.
Belägenhet: x581,42 y007,35. Höjd: +230,08/+229,89.
Fyllning: Ljusbrun sandig humus med inslag av grus och skärvsten.
Inga fynd.

A115. STOLPHÅL??, 0,25 m i diameter och 0,19 m djup.
Belägenhet: x582,1 y005,55. Höjd: +230,21/+230,02.
Fyllning: Brun humusinblandad morän med ett par stenar, 0,05–0,10 m stora.
Inga fynd.

A116. HÄRDBOTTEN, oval, 0,45 x 0,6 m stor och 0,05 m djup.
Belägenhet: x584,25 y007,4. Höjd: +230,28/+230,23.
Fyllning: Gråsvart humus med inslag av kol och skärvsten.
Inga fynd.

A117. NEDGRÄVNING, oval, 0,55 x1,1 m stor och 0,21 m djup.
Belägenhet: x579,65 y023,2. Höjd: +229,22/+229,01.
Fyllning: Gråsvart lerig humus med enstaka stenar.
Inga fynd.

A118. STOLPHÅL, 0,30 m i diameter och 0,17 m djup.
Belägenhet: x581,3 y018,5. Höjd: +229,70/+229,53.
Fyllning: Mörkbrun lerig humus med inslag av kol och små sten.
Inga fynd.

A119. NEDGRÄVNING, oval, 0,3 x 0,5 m stor och 0,27 m djup.
Belägenhet: x581,15 y018,5. Höjd: +229,71/+229,44.
Fyllning: Mörkbrun sandig humus med ett mindre antal sten i ytan.
Inga fynd.

A120. HÄRDBOTTEN, oval, 1,1 x 1,2 m stor och 0,20 m djup.
Belägenhet: x582,3 y020,4. Höjd: +229,72/+229,52.
Fyllning: Humus med inslag av kol och skörbränd sten.
Inga fynd.
Kolprov: P17.

A121. NEDGRÄVNING, rund, 0,7 m i diameter och 0,19 m djup.
Belägenhet: x550,2 y015,4. Höjd: +228,58/+228,39.
Fyllning: Brungrå humös sand inslag av eldpåverkad lera samt kol.
Fynd: F17 BRÄNDA BEN och F16 BRÄND LERA m kvistavtryck? (lerklining?).
Kolprov: P18, P19 (analyserat), P20 och P24.

A122. NEDGRÄVNING, oval, 1,5 x 0,6 m stor och 0,22 djup.
Belägenhet: x550,0 y014,4. Höjd: +228,62/+228,40.
Fyllning: Svartgrå humös lerinblandad sand. Inslag av kol, sot och bränd lera.
Inga fynd.

A123. UTGÅR.

A124. STOLPHÅL, stenskott, 0,2 m i diameter och 0,21 m djup.
Belägenhet: x547,95 y018,3. Höjd: +228,37/+228,16.
Fyllning: Svartgrå humös lerinblandad sand. Ca 10 st stenar, delvis skörbrända, 0,05–0,2 m stora.
Inga fynd.
Ingår i huset/stolphålssrad II

A125. UTGÅR.

A126. STOLPHÅL, stenskott, 0,45 x 0,30 m stor och 0,16 m djup.
Belägenhet: x 556,5 y019. Höjd: +228,46/+228,30.
Fyllning: Svartgrå humös sand med inslag av stenar, 0,05–0,15 m stora. Ca 10 st, delvis skörbrända, stenar i ytan.
Inga fynd.
Väggstolpe?

A127. STOLPHÅL, stenskott, 0,30 m i diameter och 0,17 m djup.
Belägenhet: x553,0 y016,1. Höjd: +228,63/+228,46.
Fyllning: Brungrå humös mjälsand i mitten, omgivet av brun humös mjälsand samt en handfull stenar.
Ingår i huset/stolphålsrad II.
Inga fynd.
Miljöprov: P 136.

A128. STOLPHÅL?, 0,25 m i diameter och 0,12 m djup.
Belägenhet: x552,6 y015,7. Höjd: +228,64/+228,52.
Fyllning: Grå humös sand.
Inga fynd.

A129. UTGÅR.

A130. NEDGRÄVNING, oval, 0,4 x 0,3 m stor och 0,10 m djup.
Belägenhet: x555,0 y017,75. Höjd: +228,69/+228,59.
Fyllning: Brungrå sandig humus. Inslag av enstaka kolfragment.
Inga fynd.
Väggstolpe?

A131–A134. UTGÅR.

A135. HÄRDREST, 0,6 m i diameter och 0,10 m djup.
Belägenhet: x552,1 y020,8. Höjd: +228,60/+228,50.
Fyllning: Ett lager bestående av kol samt ca 5 st skärvstenar.
Inga fynd.

A136–A139. UTGÅR.

A140. STOLPHÅL?, 0,5 m i diameter och 0,26 m djup.
Belägenhet: x548,2 y019,65. Höjd: +228,42/+228,16.
Fyllning: Gråbrun humös sand med inslag av kol samt ca 15 stenar, 0,05–0,18 m stora, varav några skörbrända.
Inga fynd.

A141. UTGÅR.

A142. HÄRDBOTTEN, oval, 0,4 x 0,2 m stor och 0,04 m djup.
Belägenhet: x546,1 y014,1. Höjd: +228,54/228,50.
Fyllning: Ett tunt lager av sot och kol.
Inga fynd.

A143. UTGÅR.

A144. NEDGRÄVNING, 0,2 m i diameter och 0,14 m djup.
Belägehet: x550,4 y015,1. Höjd: +228,60/+228,46.
Fyllning: Gråbrun flammig humös sand.
Vid förundersökningen benämnd A1, i vars yta, och i anslutning till, keramik framkom. De vid slutundersökningen framkomna skärvorna är av samma typ som de andra och sannolikt delar av samma kärl.
Fynd: F1 KERAMIK (påträffad i toppen av A1 vid utredningen), F2 KERAMIK (påträffat intill A1 vid utredningen) och F3 KERAMIK (påträffat i A144).

A145. STOLPHÅL??, 0,2 x 0,25 m stor och 0,14 m djup.
Belägenhet: x571,15 y009,5. Höjd: +229,55/+229,41.
Fyllning: Gråbrun lerig humus med inslag av grus och småsten.
Inga fynd.

A146. NEDGRÄVNING, 0,25 m i diameter och 0,14 m djupt.
Belägenhet: x586,6 y031,1. Höjd: +229,13/+228,99.
Fyllning: Brun humus med inslag av småsten.
Inga fynd.

A147. STOLPHÅL, stenskott, något oval 0,3 x 0,25 m stor och 0,20 m djup.
Belägenhet: x587 y025,75. Höjd: +228,50/+229,40.
Fyllning: Gråbrun lerig humus med inslag av enstaka kolfragment, grus och småsten. Tre större stenar 0,07–0,20 m stora.
Inga fynd.

A148. NEDGRÄVNING, oval, 0,45 x 0,55 m stor och 0,30 m djup.
Belägenhet: x600,5 y037,75. Höjd: +229,10/+228,80
Fyllning: Gråbrun lerig humus.
Inga fynd.

A149. STOLPHÅL, stenskott??, oval, 0,35 x 0,5 m stor och 0,14 m djup.
Belägenhet: x595,6 y020,3. Höjd: + 230,20/+230,06.
Fyllning: Gråbrun lerig humus med småsten och grus. En sten, 0,10 m stor, i kanten.
Inga fynd.

A150. HÄRDBOTTEN, 1,0 m i diameter och 0,08 m djup.
Belägenhet: x 595,2 y016,8. Höjd: +230,52/+230,44.
Fyllning: Kollager med skärvad sten, ca ett tjugotal 0,03–0,07 m stora.
Inga fynd.

A151. STOLPHÅL, ca 0,3 m i diameter och 0,12 m djup.
Belägenhet: x592 y023,7. Höjd: +229,86/+229,74.
Fyllning: Gråbrun lerig humus.
Inga fynd.

A152. HÄRDBOTTEN, oval, 0,6 x 1,0 m stor och 0,1 m djup.
Belägenhet: x602,25 y026,5. Höjd: +230,17/+230,07.
Fyllning. Brun humus med inslag av sten ca 0,02 m djupt därunder vidtog ett lager bestående av brunsvart kolbemängd humus, ca 0,05–0,08 m djupt, med en skärvad sten.
Inga fynd.
Kolprov: P21.

A153. NEDGRÄVNING, 0,5 m i diameter och 0,12 m djupt.
Belägenhet: x595,8 y030,45. Höjd: +229,57/+229,45.
Fyllning: Gråbrun humus.
Inga fynd.

A154. NEDGRÄVNING, oval, 0,35 x 0,25 m stor och 0,14 m djup.
Belägenhet: x596,7 y028,75. Höjd: +229,75/+229,61.
Fyllning: Gråbrun lerig humus med inslag av sten.
Inga fynd.

A155. NEDGRÄVNING, 0,8 m i diameter och 0,33 m djup.
Belägenhet: x585,9 y016. Höjd: +230,18/+229,85.
Fyllning: Brungrå sandig humus med inslag av enstaka skärvsten.
Inga fynd.

A156. NEDGRÄVNING, 0,6 x 0,75 m stor och 0,21 m djup.
Belägenhet: x586,7 y010,79. Höjd: +229,69/+229,48.
Fyllning: Brun humus med inslag av lera.
Inga fynd.

A157. NEDGRÄVNING, oval, 0,85 x 1,1 m stor och 0,16 m djup.
Belägenhet: x585,1 y010,9. Höjd: +229,64/+229,48.
Fyllning: Mörkbrun lerig humus med knytnävsstora stenar i ytan, vissa skärviga.
Inga fynd.

A158. HÄRDREST, ca 0,5 m i diameter och 0,2 m djup.
Belägenhet: x582,8 y021,6. Höjd: +229,26/+229,06
Koncentration av sot, kol och skärvsten i matjordslager.
Helt genomplöjd.
Inga fynd.

A159. STOLPHÅL?, 0,45 m i diameter och 0,36 m djup.
Belägenhet: x592,9 y027. Höjd: +229,66/+229,30.
Fyllning: Brun sandig humus med ett par mindre stenar.
Inga fynd.

A160. NEDGRÄVNING, oregelbunden, 1,05 x 0,4 m stor och 0,32 m djup.
Belägenhet: x594,45 y031,7. Höjd: +229,40 y229,08.
Fyllning: Gråbrun lerig humus med inslag av en större mängd sten, 0,05–0,15 m stora.
Inga fynd.

A161. STOLPHÅL, stenskott, 0,4 m i diameter och 0,26 m djup.
Belägenhet: x 545,8 y003,3. Höjd: +228,56/+228,30.
Fyllning: Grå humös sand med inslag av en handfull stenar, 0,05–0,15 m stora.
Ingår i stolphålsrad III.
Inga fynd.
Miljöprov: P37.

A162. MÖRKFÄRGNING, oval, 0,45 x 0,2 m stor och 0,10 m djup.
Belägenhet: x558,7 y002,6. Höjd: +229,11/+229,01.
Fyllning: Brunsvart sandig humus.
Inga fynd.

A163. MÖRKFÄRGNING, oval, 0,35 x 0,2 m stor och 0,07 m djup.
Belägenhet: x555 y001,75. Höjd: +228,79/+228,72.
Fyllning: Brungrå sandig humus med inslag av kol.
Inga fynd.

A164. STOLPHÅL??, 0,3 m i diameter och 0,17 m djup.
Belägenhet: x557,5 y003,8. Höjd: +228,92/+228,75.
Fyllning: Brungrå sandig humus med inslag av kol.
Inga fynd.

A165. STOLPHÅL?, oval, 0,4 x 0,2 m stor och 0,14 m djup.
Belägenhet: x549 y018,3. Höjd: +228,36/+228,22.
Fyllning: Ljusbrun sandig humus. Två stenar, 0,08–0,15 m stora, i kanten.
Inga fynd.
Väggstolpe?

A166. STOLPHÅL, stenskott, oval, 0,6 x 0,45 m stor och 0,27 m djup.
Belägenhet: x549,5 y 018,5. Höjd: +228,43/+228,16.
Fyllning: Ljusbrun sandig humus med en handfull stenar, 0,10–0,25 m stora.
Ingår i huset/stolphålsrad II
Inga fynd.

A167. STOLPHÅL, stenskott, 0,45 m i diameter och 0,28 m djupt.
Belägenhet: x543,2 y005,6. Höjd: +228,48/228,20.
Fyllning: Grå humös mjälsand, ett par kolbitar samt 7 stenar, 0,07–0,20 m stora.
Ingår i stolphålsrad III.
Inga fynd.
Miljöprov: P38.

A168. STOLPHÅL, stenskott, 0,3 m i diameter och 0,22 m djupt.
Belägenhet: x548,25 y000,9. Höjd: +228,75/+228,53.
Fyllning: Gråbrun grusig, lerig humus med en handfull stenar, 0,05–0,10 m stora.
Ingår i stolphålsrad III.
Inga fynd.
Miljöprov: P39.

A169. NEDGRÄVNING, oval, 0,95 x 0,8 m stor och 0,22 m djup.
Belägenhet: x555 y003,7. Höjd: +228.85/+228,63.
Fyllning: Grå sandig humus inslag av kolfragment samt tre stenar.
Inga fynd.

A170. NEDGRÄVNING, 0,45 m i diameter och 0,14 m djup.
Belägenhet. x561,1 y998,5. Höjd: +229,20/+229,06.
Fyllning: Gråbeige sandig humus.
Inga fynd.

A171. NEDGRÄVNING, oval, 0,75 x 1,0 m stor och 0,22 m djup.
Belägenhet: x562,5 y997,5. Höjd: +229,22/+229,00.
Fyllning: Gråbrun sandig humus med inslag av kol, sot och ett par mindre stenar.
Inga fynd.

A172. NEDGRÄVNING, oval, 0,7 x 0,4 m stor och 0,17 m djup.
Belägenhet: x523,7 y000,1. Höjd: +227,58/+227,41.
Fyllning: Gråbeige sandig humus med inslag av enstaka kolfragment.
Inga fynd.

A173. NEDGRÄVNING, recent, oval, 1,0 x 1,15 m stor och 0,27 m djup.
Belägenhet: x523,75 y001,75. Höjd: +227,55/+227,28.
Fyllning: Brun lerig humus med inslag av grus och småsten.
Inga fynd.

A174. STOLPHÅL??, 0,25 m i diameter och 0,13 m djup.
Belägenhet: x560,6 y006,5. Höjd: +229,03 Y228,90.
Fyllning: Brun lerig humus.
Inga fynd.

A175. STOLPHÅL??, 0,25 m i diameter och 0,25 m djup.
Belägenhet: x561,3 y007,2. Höjd: +229,02/+228,84.
Fyllning: Brun lerig humus.
Inga fynd.

A176. NEDGRÄVNING, 0,3 m i diameter och 0,12 m djup.
Belägenhet: x559 y005,5. Höjd: +229,98/+229,86.
Fyllning: Brun sandig humus med enstaka stenar.
Inga fynd.

A177. STOLPHÅL??, 0,25 m i diameter och 0,12 m djup.
Belägenhet. x557,4 y005,05. Höjd: +228,96/+228,84.
Fyllning: Gråbrun lerig humus.
Inga fynd.

A178. HÄRDBOTTEN?, oval, 0,6 x 0,75 m stor och 0,10 m djup.
Belägenhet. x550,75 y001,25. Höjd: +228,72/+228,62.
Fyllning: Svartbrun lerig kolbemängd humus.
Inga fynd.

A179. MÖRKFÄRGNING, recent?, oval, 0,4 x 0,75 m stor och 0,12 m djup.
Belägenhet: x565 y004,7. Höjd: +229,20/+229,08.
Fyllning: Mörkbrun lerig humus med inslag av sand.
Inga fynd.

A180. STOLPHÅL??, 0,25 m i diameter och 0,14 m djup.
Belägenhet: x533,85 y002,65. Höjd: +227,99/+227,85.
Fyllning: Gråbrun grusig, lerig humus.
Inga fynd.

HUSET

Treskeppigt långhus med konvexa stolphålsrader
Undersökt del: 14 m
Uppskattad total längd: 22–26 m
Uppskattad bredd: ca 5–7,5 m
Bredd mellan de takbärande stolparna: 1,3–3,1 m
Avstånd mellan bockarna: 1,5–3,7 m
Takbärande stolpar: rad I – A7, 8, 11, 12, 15 och 17; rad II – A4, 9, 10, 19, 41, 124, 127 och 166
Ev väggstolpar: A1, 5, 18, 20, 32, 128, 165
Nedgrävningar som möjligen kan knytas till huset: A6, 21, 121, 122 och 144.
Belägenhet: x552 y 013 (sv delen)

Huset var beläget i en svag SÖ-sluttning i undersökningsområdets centrala del. Dock har huset endast delundersökts, då den sö delen låg utanför exploateringsområdet. Marknivån i husets NV del låg på 229,05 och i den sö delen på 228,37. Jordarten utgjordes av siltig morän.

Fyndlista

F1 x550,9 y015,3 +228,62
Påträffades vid utredningen i toppen av A144
KERAMIK, 2 bitar. Vikt 30 g.

F2 x551-553 y015-017 + —
Påträffades vid förundersökningen intill A144
KERAMIK, 6 bitar. Vikt 173 g.

F3 x550,35 y015,15 +228,53
Framkom vid slutundersökningen i A144
KERAMIK, 3 bitar. Vikt 27 g.

F4 x556,15 y001,05 + —
Framkom vid avbaningen
SLAGG, av järn?, 1 st. Blåsvart glasig. Vikt 47 g.

F5 x566,9-568,9 y012,4-014,4 +229,52/+229,34
Framkom vid genomletning av matjord i förundersökningsskedet, ruta 2
FÖRSLAGGAD LERA, 1 st. Vikt 16 g.

F6 x551-553 y015-017 + —
Påträffades under avbaning, vid förundersökningen, intill A144
FÖRSLAGGAD LERA, 2 st. Vikt 30 g.

F7 x555,6 y014,4 +229,00/+228,90
Framkom i toppen av A3
BRÄND LERA, 25 bitar. Vikt 241 g.

F8 x551-553 y015-017 + —
Påträffades vid förundersökningen intill A144
FÖRSLAGGAT KOL?, 3 st. Vikt 30 g.

F9 x559,75 y002,25 +228,96
Påträffades i A57
JÄRN, oid, 2 bitar. Vikt 70 g.

F10 x540- 541,5 y006-008 + —
Framkom i anslutning till A90
SLAGG, av järn, 2 bitar. Vikt 117 g.

F11 x553,50 y004,00 +228,95
Rensfynd intill A100
SLAGG, av järn, 2 st. Vikt 41 g.

F12 x — y —
Lösfynd i matjordslager, vid schaktning
KRITPIPA, fragment, 1 st. Vikt 8 g.

F13 x548,15 y002,00 +228,87
Påträffades i ytan av A86
GÅNGJÄRN, recent, 1 st. Vikt 67 g.

F14 x546-550 y014-018 + —
Schaktfynd i matjord
SLAGG, av järn, 1 bit. Vikt 117 g.

F15 x583,6 y023,0 +229,76
Påträffades i matjorden vid förundersökningen
FLINTAVSLAG, 1 st. Vikt 7 g.

F16 x550,2 y015,4 +228,58/+228,39
Framkom i A121
BRÄND LERA, med magringskorn? och ev kvistavtryck, 1 bit. Vikt 4 g.

F17 x550,2 y015,4 +228,58/+228,39
Framkom spritt i A121
BRÄNDA BEN, >20 st. Vikt 6 g.

F18 x546-550 y014-018 —
Schaktfynd i matjord S-SÖ om stolphålsrad I o II
FÖRSLAGGAD LERA, 1 bit. Vikt 24 g.

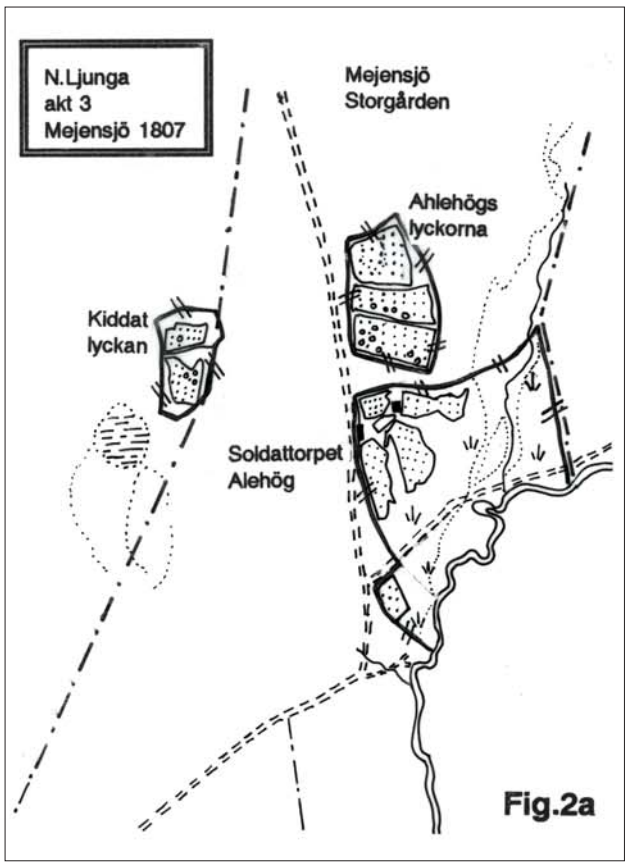

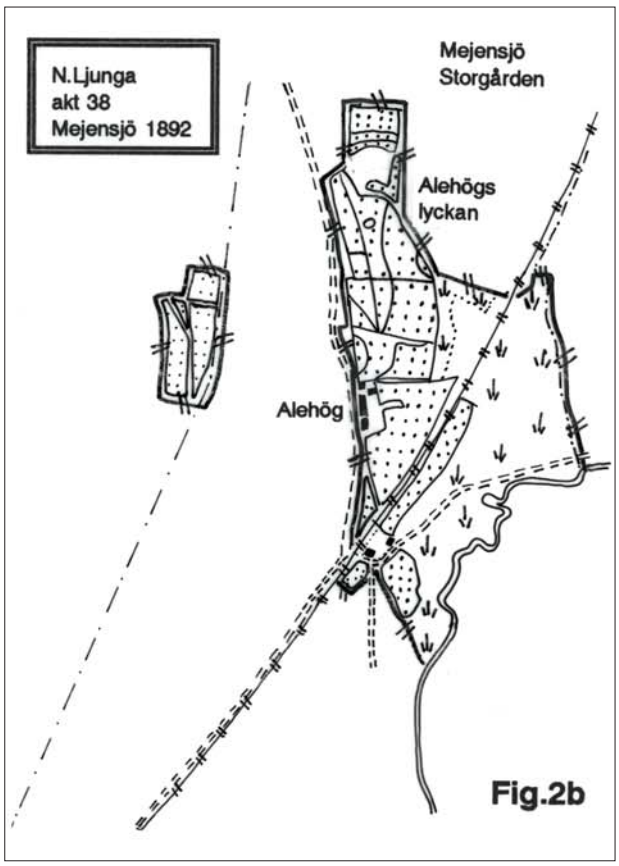

Figur 2a–c. a) Kalkutdrag av storskiftes-kartan över Mejensjö 1807. b) Kalkutdrag ur Laga skiftes kartan 1892. c) Utdrag ur ekonomiska kartan, Sävsjö 6E 2g, 1994 med utredningsområdet markerat. Samtliga kartor i skala 1:10 000.

Teckenförklaring:

Åker

Äng

Hus

Järnvägen

Väg

Ägogräns

Hägnad

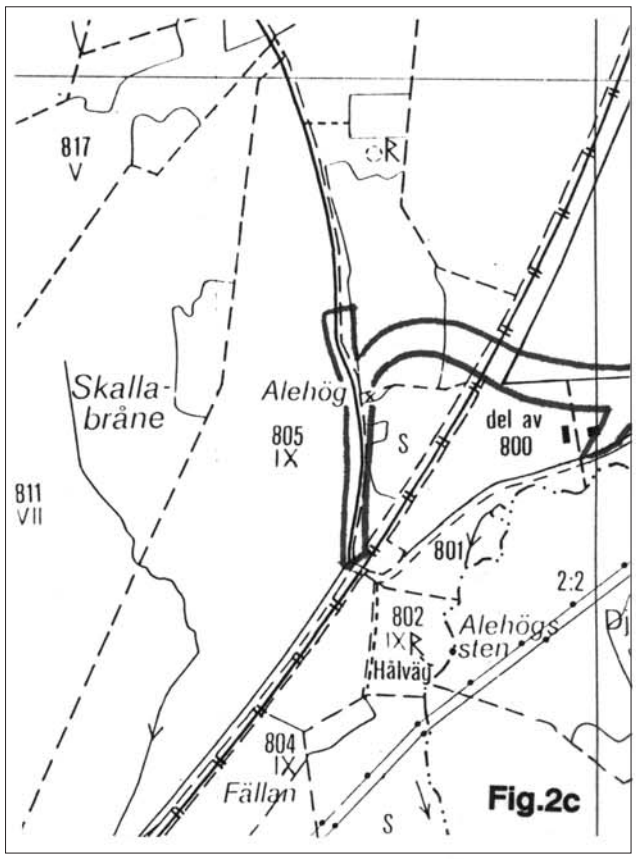

Ur Nordström, Arkeologisk rapport 1994:29.

MILJÖARKEOLOGISKA LABORATORIET

Rapport

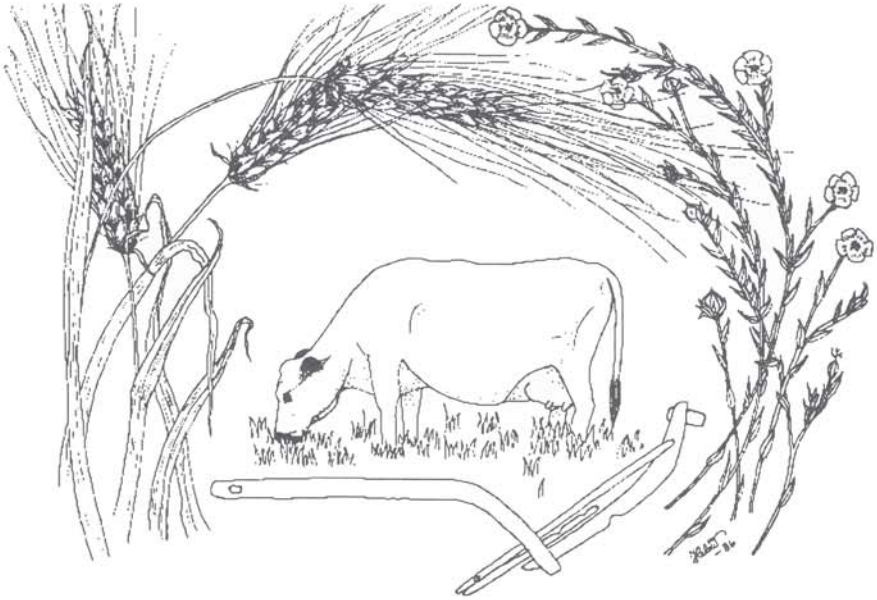

MILJÖARKEOLOGISK ANALYS

Raä 152, ~~Stora~~ Norra Ljunga sn., Alehög, Sävsjö

av Roger Engelmark och Johan Linderholm

Umeå maj 1998

ARKEOLOGISKA INSTITUTIONEN VID UMEÅ UNIVERSITET

Arkeobotaniska analyser från Raä 152, Alehög, Norra Ljunga sn., Sävsjö

Jordprover från 6 stolphål i en husgrund har analyserats beträffande växtmaterial men också markkamiskt. Frömaterialet var rikt särskilt på sädeskorn.
Dateringen till romersk järnålder har bekräftats genom en AMS-datering av några speltvetakärnor. Dateringen blev ca 250 AD (se bilaga)
Sammansättningen av växter presenteras i nedanstående tsabell.

Arter/Anläggningar	19	9	4	10	41	127	Σ
Korn (*Hordeum vulgare*)	65	19	300	25	16	11	436
Räg (*Secale cereale*)			4				4
Speltvete (*Triticum spelta/dicoccon*)	3	100	4	100	5		212
Havre (*Avena sativa*)	1	3		1			5
Losta (*Bromus secalinus*)		1	1				2
Målla (*Chenopodium album*)		3		2			5
Måra (*Galium spurium*)		1	2	2			5
Trampört (*Polygonum aviculare*)			1				1
Pilört (*Polygonum lapathifolium*)		3	9	2	1		15
Spergel (*Spergula arvense*)		4		1		1	6
Våtarv (*Stellaria media*)			1				1
Vicker (*Vicia sp.*)			1				1
Klöver (*Trifolium sp.*)			2				2
Enbär (*Juniperus communis*)		1					1
Hallon (*Rubus idaeus*)			1				1
Granbarr	+				+		

Grödor
Skalkorn dominerar i materialet men speltveten är av ungefär samma storleksordning och dessa två sädesslsgstyper har varit huvudgrödor. Speltveten kan vara spelt eller emmer, utan axdelar kan man inte säkert särskilja dem. Skalkorn dominerar oftast stort och det är högst ovanligt att speltveten odlats under Romersk järnålder, vanligtvis upphör omfattande odlingen redan under mitten på bronsåldern och under äldre järnålder brukar endast enstaka speltkorn finnas.
Råg och havre är representerade med några få frön och tycks inte ha spelat någon större roll i jordbruket.

Ogräs
Ogräsen är inte så många men de som finns är typiska åkerogräs. Några av dem vill ha välgödslade åkrar medan andra inte är så nogräknade på näringshalten. Den relativa mängden pilört och spergel pekar på tämligen sura åkerjordar. Det går inte se om speltvetet och kornet är odlade i olika odlingssystem.

Övrigt växtmaterial
En kärna av enbär och en av hallon är väl från insamlade växter. Enstaka granbarr finns iett parav stolphålen och är sannolikt från golvtäckning.

Markkemi
Följande parametrar är analyserade och redovisade i tabellen.
P° Citronsyralösligt fosfat
Ptot Totalfosfat
MS Magnetisk susceptibilitet
GF Glödförlust

Anläggning	MS	GF%	P°	Ptot
A19	95	5,3	79	177
A9	105	5,6	69	168
A4	104	4,0	97	164
A10	188	6,6	144	273
A41	97	7,0	78	214
A127	70	3,8	89	167

Anläggningarna.
Alla analyserade anläggningar är stolphål från ena halvan av ett hus som brunnit. Växtmaterialet visar att det är trösklogen (A19-A10)och sannolikt en del av köksdelen (A41 och A127) som provtagits. I trösklogen där säden behandlas och också lagras före vidarebearbetningen kan stora mängder säd förkolnas vid en brand och bevaras i stolphålen. Med säden följer också ogräsen. I stolphålen i köksdelen finns också oftast förkolnade sädeskorn men mer enstaka. Markemiska data motsäger inte denna tolkning. En eventuell stalldel måste ha legat i andra änden av huset som inte är undersökt.

CALIBRATION OF RADIOCARBON AGE TO CALENDAR YEARS

(Variables:C13/C12=-23:lab mult.=1)

Laboratory Number:	Beta-117164
Conventional radiocarbon age:	**1770 ± 40 BP**
Calibrated results: **(2 sigma, 95% probability)**	**cal AD 160 to 390**

Intercept data:

Intercept of radiocarbon age with calibration curve:	cal AD 250
1 sigma calibrated results: (68% probability)	cal AD 235 to 340

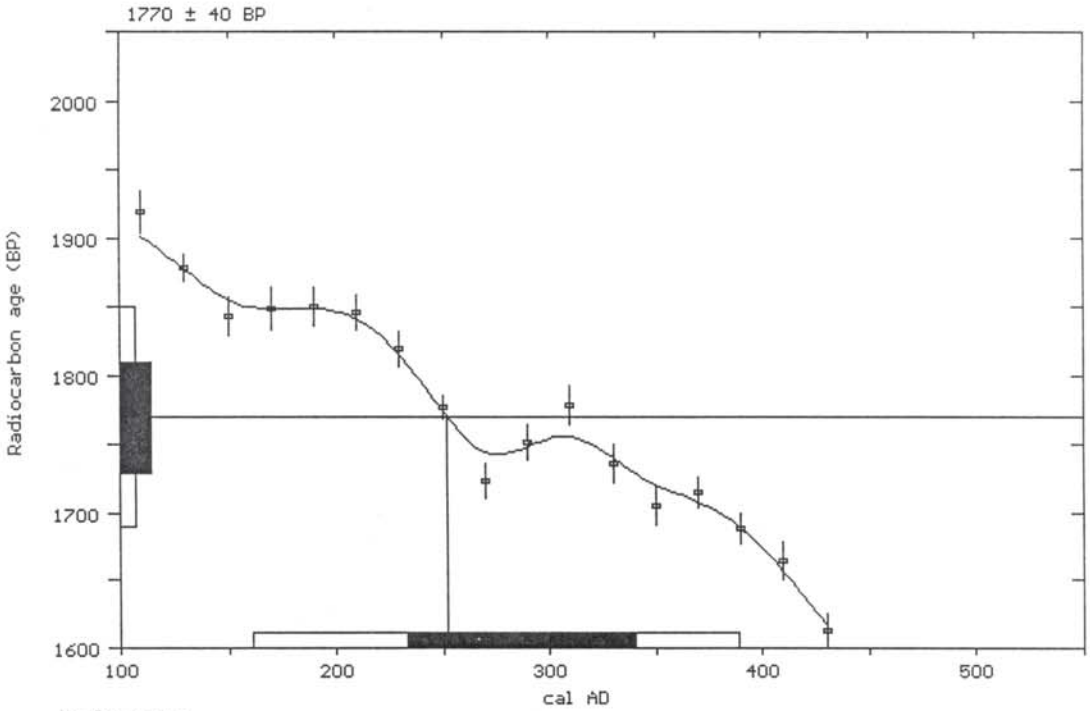

References:

Pretoria Calibration Curve for Short Lived Samples
Vogel, J. C., Fuls, A., Visser, E. and Becker, B., 1993, Radiocarbon 35(1), p73-86
A Simplified Approach to Calibrating C14 Dates
Talma, A. S. and Vogel, J. C., 1993, Radiocarbon 35(2), p317-322
Calibration - 1993
Stuiver, M., Long, A., Kra, R. S. and Devine, J. M., 1993, Radiocarbon 35(1)

Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory
4985 S.W. 74th Court, Miami, Florida 33155 ■ Tel: (305)667-5167 ■ Fax: (305)663-0964 ■ E-mail: beta@radiocarbon.com